

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

**MAGISTERSKÉ KOMBINOVANÉ
STUDIUM**

2011 – 2013

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Veronika Pěkná

Nová náboženská hnutí, sekty

Praha 2013

Vedoucí diplomové práce:

Doc. PhDr. Jakub Rákosník, Ph.D.

JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE

MASTER COMBINED FULL-TIME STUDIES

2011 - 2013

DIPLOMA THESIS

Veronika Pěkná

New religious movement, sects

Prague 2013

The Diploma Thesis Work Supervisor:

Doc. PhDr. Jakub Rákosník, Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená diplomová práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne 21. 5. 2013

Veronika Pěkná

Poděkování

Chtěla bych poděkovat za cenné rady, náměty a čas věnovaný konzultacím vedoucímu mé diplomové práce panu Doc. PhDr. Jakobovi Rákosníkovi, Ph.D.

Anotace

Diplomová práce „Nová náboženská hnutí, sekty“ se zabývá pojmem víry, vývojem náboženského myšlení, pojmem sekty a církve, jejich rozdílnostmi a problematikou sekt jako alternativní formou náboženství. Celá práce je rozdělena na dvě hlavní části. V první teoretické části jsou charakterizovány pojmy víra, náboženství, církve, rozdíl mezi sektou a církví, tradiční nejvýznamnější světová náboženství jako fenomén doprovázející společnost po dobu jejího vývoje, dále pak pojem sekta, její rysy, kategorie a její hlavní nebezpečí pro společnost. V neposlední řadě přehled nejdůležitějších sekt a náboženských hnutí v České republice. Ve druhé praktické části je proveden rozbor několika případových studií. Cílem je prokázat a odhalit duchovní orientace vybraného vzorku lidí, ale i poukázat na fakt, že náboženství, náboženská hnutí či sektářské praktiky mohou ovlivňovat lidi v krizových životních situacích častokrát jako jediné východisko pro zvládnání sociálně patologických jevů a následných psychosomatických potíží.

Klíčové pojmy

Církve, fenomenologické rozhovory, kvalitativní výzkumy, náboženství, nebezpečí, nová náboženská hnutí, psycho - somatické potíže, sekty, sociologicko-patologické jevy, víra, zakotvené teorie

Annotation

Thesis “New Religious Movements, Sects” is dealing with concepts of faith, development of religious thinking, sects and Churches, their differences and problems of sects as alternative way of religion. The thesis is divided into two major parts. In the first theoretical part concepts of faith, religion, Church, differences between Church and sect and traditional world's religions as a phenomenon that is here since the humankind itself are explained. Consequently, concept of sect, its features and categories and threats that pose to society are backed up by list of most important sects and religions in the Czech Republic. The second part is practical and analyzes several case studies that attempt to show spiritual orientation of people, based on sample of chosen respondents. This part also points out that religion, religious movements and sects can influence people in hard life situations, often as the only mean how to handle socially-pathological occurrences and follow-up psychosomatic difficulties.

Key words

Faith, grounded theory, churches, new religious movements, phenomenological interviews, psycho-somatic problems, qualitative research, sects, socially-pathological occurrences, religions, threats

OBSAH

1. ÚVOD	8
2. CÍL	10
3. TEORETICKÁ ČÁST	
3.1. Definice pojmu náboženství a církev.....	12
3.1.1 Náboženství.....	12
3.1.2 Církev.....	14
3.1.3 Rozdíl mezi sektou a církví.....	16
3.2. Pojem nová náboženská hnutí, sekta.....	17
3.2.1 Definice pojmu nového náboženského hnutí.....	18
3.2.2. Definice pojmu sekta.....	21
3.2.3 Rysy charakterizující sekty.....	22
3.2.4 Kategorie sekt.....	24
3.3. Přehled tradičních nejvýznamnějších světových náboženských směrů.....	25
3.3.1 Křesťanství.....	25
3.3.2 Judaismus.....	26
3.3.3 Hinduismus.....	27
3.3.4 Buddhismus.....	29
3.3.5 Islám.....	30
3.4. Současná náboženská scéna v ČR.....	32
3.5 Nejčastější nová náboženská hnutí a sekty v ČR.....	34
3.5.1 Hnutí grálů.....	34
3.5.2 Hnutí imanuelité.....	36
3.5.3 Hnutí Hare Kršna.....	37
3.5.4 Náboženská společnost Svědkové Jehovovi.....	39
3.5.5 Církev adventistů sedmého dne.....	42
3.5.6 Církev sjednocení.....	44
3.5.7 Církev Ježíše Krista Svatých posledních dnů.....	46
3.6. Konverze jako sociální posun.....	47
3.7. Pojem sociálně-patologické jevy.....	51
4. PRAKTICKÁ ČÁST	
4.1 Cíle práce.....	53
4.2 Hlavní cíl výzkumu.....	53
4.3 Výzkumné předpoklady.....	54
4.4 Metody zpracování diplomové práce.....	55
4.4.1 Fenomenologické zkoumání.....	55
4.4.2 Zvolená metoda.....	56
4.4.3 Charakteristika zkoumaného souboru.....	58
4.4.4 Co všechny respondenty spojuje.....	59
4.5. Struktura a postup výzkumu.....	59
4.6. Kategorizované výpisky rozhovorů s respondenty dle paradigmatu z.k.....	60
4.7. Dílčí informace k prováděnému výzkumu.....	61
4.8. Zhodnocení provedeného výzkumu.....	79
5. ZÁVĚR	81
6. SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	83
7. SEZNAM OBRÁZKŮ, TABULEK A GRAFŮ	87
8. SEZNAM PŘÍLOH	88

1. ÚVOD

„Uznáváme jen dvoji náboženství, totiž to pravé a nepravé, pravdivé a falešné. Pravým náboženstvím jmenujeme to, které mu ten, kdo je veřejně před světem vzývá, také skutečně v srdci svém tajně věří; nepravé náboženství, čili falešné jest každé, které se jen před světem ukazuje, v srdci však nevěří... Jsouť v náboženství věci, které jsou předmětem jen vnitřního srdečného tušení člověka, jsouť zase jiné, které sahají hluboce do občanského veřejného života a mají veliký vliv na praktický život.“¹

Víra v něco, v někoho, v Boha, v naději, to je ta síla, která mnohé z nás udržuje při životě. K běžnému životu s běžnými denními starostmi si vystačíme s tím, že věříme v úspěchy a zdraví svých dětí, blízkých přátel i vlastní. Avšak pokud se vyskytnou problémy závažného charakteru s velkými nároky na lidskou psychickou zátěž, hledáme ve svém životě ještě pevnější bod, o který bychom se mohli opřít, vzhlížet k němu, považovat jej za velmi stabilní a schopný nám pomoci v tíživých situacích. Člověk ve svém sklonu k transcendentálním představám se pak obrací k Bohu, neboť právě on představuje ten jasný, zřetelný a pevný bod. Víra v něj napomáhá k překonání záludností a strastiplných nástrah života lidského.

Víra je tak stará jako lidstvo samo, již od nepaměti je každodenním rituálem pro milióny lidí po celém světě. Neexistuje v dějinách lidstva období, místo, kultura, která by byla bez jakýchkoliv znaků náboženství. Základy hledejme již u pravěkých lidí, kteří věřili v nadpřirozený a posmrtný život. O tom také svědčí antropologické studie týkající se jejich propracovaných pohřbívajících rituálů, které měli zajistit zemřelému další život.

Historie dokazuje, jak silný a neopomenutelný vliv má víra na chování člověka a celé společnosti. Otázkou víry, tímto zvláštním fenoménem v rámci lidského myšlení a emočního života, se v minulosti zabývalo mnoho významných myslitelů či filozofů a nacházíme zde mnohé definice. Víru lze chápat jako jistotu, důvěru, přesvědčení, souhlas / nesouhlas.

„Víra“ z pohledu náboženství je specifická pro křesťanství a judaismus. Vedle Starého zákona jako výchozího etického pramene spojuje křesťanství s judaismem ještě

---

¹ BOROVSÝ.K.H.citát

jedna a snad i důležitější věc – a to právě víra.² Jak víme, náboženství nebylo v Římě, ale ani orientálních destinacích, které jako první počaly vytvářet historii včetně historie náboženství, bráno ve smyslu individuálním, osobním. Bylo tomu tak i v samotném Řecku, kde představovalo obecné záležitosti a vztahovalo se k člověku jako k určité skupině, nikoli jedinci. Nastává tedy důležitý historický obrat, když Judaistické křesťanství přesáhlo obzor archetypů a opakování tím, že zavedlo do náboženské zkušenosti novou kategorii: víru.³

Náboženská víra je vírou bez empirických zkušeností a podkladů a zároveň je spojena s dodržováním kultu, jež je slučitelný se samotným předmětem víry. Není marné si uvědomit, že k víře vedou různé cesty. Účinnost modlitby není dána předmětem či obsahem víry modlícího se člověka. Vyslyšen bude člověk teprve tehdy, když na jeho myšlenky nebo představy zareaguje podvědomí. Tento zákon víry platí ve všech světových náboženstvích a dodává jim psychologickou hodnověrnost. Křesťané, buddhisté, mohamedáni či ortodoxní židé – ti všichni budou vyslyšeni stejnou měrou, a to ne proto, že patří k určitému náboženství či vyznání a respektují určité rituály, ceremonie, formule, liturgie, modlitby či způsoby oběti, ale jen proto, že jsou v duchu i v duši pevně přesvědčeni, že jejich modlitba bude vyslyšena. Zákon života je identický se zákonem víry a pojem „víra“ lze definovat krátce a výstižně jako „myšlenku“ nebo „obsah ducha“.⁴

Pro co vlastně žije člověk? V čem je jeho budoucnost? K čemu vytváří stále nové věci, které zpříjemňují život a otvírají nové obzory, když ho v jádru jeho bytosti zanechávají neuspokojeného a prázdného a často dokonce vedou k zoufalství nad životem nebo až k sebevraždě? Nedůvěra k tradičnímu západnímu náboženství, ke křesťanství, ale především dnešní možnosti setkávání s jinými náboženstvími v masových sdělovacích prostředcích, při cestování, ale i prostřednictvím cizinců žijících v Evropě a vyznávajících jiná náboženství, to vše vede k tomu, že nabídka různých řešení smyslu života ze strany nekřesťanských náboženství dnes vystupuje silněji než kdykoliv dříve.⁵

Lidé dnes duchovně hladoví. Západní společnost je teď již téměř zesvětštělá – v jejích institucích lze nalézt jen minimum uspokojení duchovního hladu. Dokonce i

---

² ELIADE. M. *Posvátné a profánní*, Oikoymenh, Praha 1994, str. 101.

³ ELIADE. M. *Posvátné a profánní*, Oikoymenh, Praha 1994, str. 101,

⁴ MURPHY. J. *Moc podvědomí*, Knižní klub, Praha 1993, str. 17.

⁵ ENROTH. R. a kol. *Průvodce sektami a novými náboženstvími*, Návrat Domů., Praha, 1994, str. 8.

křesťanská církev v mnoha případech ztratila ze zřetele pokrm a nápoj božího slova. V důsledku toho mnozí, kteří „hladový a žízní po spravedlnosti“, zůstávají nenasyceni, touží po potravě, nevědí však, kde ji nalézt. Skupiny odštěpené od ortodoxních náboženství - křesťanství, islámu, východních náboženství a tradiční psychologie často nabízejí smysl života, naději a duchovní nasycení. Mnozí mladí lidé rádi zkoušejí uspokojit své potřeby v těchto nových náboženských skupinách.⁶

Náš dnešní život má prvky čistě konzumní, uživatelské a vlastnické. Ze všeho bychom chtěli mít jen užitek, ale duchovní stránka života je zanedbávána. Není tedy divu, že dnes mnoho lidí zmožených neustálým tryskem doby, ztráty soukromí, působením agresivních reklam při uvádění nových výrobků ap., se snaží vrátit co nejvíce k přírodě a původním lidským hodnotám - lásce, míru, přátelství, jednotě, štěstí svobodě, ale také k víře.

Naplňováním jednoho z nejzákladnějších práv občanů moderní společnosti na svobodu náboženského vyznání, jakož i touhy, pro lidi vlastní, objevovat a poznávat stále něco nového, se otevřely nové možnosti rozvoje náboženského života a zejména nabídnutím nových náboženských směrů a hnutí. Ty daleko více vyhovují nové vlně zájmu o náboženství, než tradiční, pro mnohé „zkostratělé a dogmatické věrouky“, neboť jsou přístupné odlišným názorům, čerpají z náboženských systémů východu, arabského světa i křesťanství, začleňují do nich prvky mystiky, jógy, bojového umění ap. Lze říci, že většina z nich je skutečně zaměřena pouze na budování a výklad své víry bez negativního působení na své sympatizanty, ale i zde se najdou výjimky. Tyto seskupení se dnes označují převážně jako sekty.⁷

2. CÍL

Cílem diplomové práce je nejen podat informace o nových náboženských hnutích a sektách v České republice a odhalení duchovní orientace vybraného vzorku lidí, ale i poukázat na fakt, že náboženství, náboženská hnutí či sektářské praktiky mohou

---

⁶ ENROTH. R. a kol. *Průvodce sektami a novými náboženstvími*. Praha: Návrat Domů., 1994. str. 8.

⁷ NOVÝ. J. „*Církev, náboženství a sekty v České republice*“. Magisterská diplomová práce. Brno, Pedagogická fakulta MU. 2007.

ovlivňovat lidi v krizových životních situacích častokrát jako jediné východisko pro zvládnání sociálně patologických jevů a následných psychosomatických potíží. Stále se jedná o živou oblast činnosti, u které stojí za to se o ni zajímat. Rovněž osvětlení fenoménu „víry“ může být pro většinu z nás velmi poučné a inspirativní.

Diplomová práce je sestavena do 7 kapitol v části metodické a 8 kapitol v části praktické, vždy s příslušnými podkapitolami, pokud je daný celek popisován z širšího hlediska. Při zpracovávání této práce byla použita jednak metoda popisná, zaměřená na poskytnutí informací o tradičních náboženských směrech i nových náboženských hnutích působících na území ČR a dále metoda empirická (výzkumná), při které bylo v rámci kvalitativního výzkumu využito ke zjišťování potřebných informací cestou fenomenologických rozhovorů.

Predikcí práce je ověření zakotvené teorie, zda se subjekt výzkumu obrací k víře proto, že od ní očekává nové možnosti v podobě podpory při zvládnání zátěžových situací či sociálně patologických jevů a zda by bylo vhodné víru v praxi nabídnout jako „novou“ alternativu v rámci terapie i osobám s psychosomatickými obtížemi.

3. TEORETICKÁ ČÁST

3.1 Definice pojmu náboženství a církev

Přesto, že podle reálných výzkumů žije v naší republice více než polovina obyvatel, kteří jsou, co se týče náboženství nezakotvení, hledající, lhostejní a nepraktikující, kdy ateistů je kolem devíti procent obyvatel a pětatřicet procent se hlásí k nějakému konkrétnímu náboženství (uvedl vedoucí katedry religionistiky a filozofie pardubické univerzity, Ivan O. Štampach), je nutné považovat náboženství a církevní život za významnou součást života našich obyvatel.

3.1.1 Náboženství

Dříve bylo náboženství definováno pomocí pojmů – nauka, názor, představa. Brala se tedy v úvahu pouze intelektuální stránka náboženství. Tím by zůstaly stranou takové prvky náboženství, jako je mravní úsilí inspirované náboženským přesvědčením, meditace, umělecké vyjádření náboženství, náboženské emoce. Dnes se ukazuje vhodnější pro podchycení náboženství vyjít z pojmu vztah. Samo slovo náboženství v češtině by ukazovalo, že náboženský vztah je zaměřen na boha. V mnoha jiných jazycích jsou použita slova zaměřené na latinské *religio*.⁸

Latinské slovo *religio* v pozdní antice znamenalo „zbožnost“ nebo posvátná úcta. Později si tento termín přisvojilo křesťanství, které vidělo jediné pravé *religio* v uctívání křesťanského Boha. Vnitřní křesťanské spory o podobu církve i koncepci věrouky vyvrcholily během reformace, v současnosti proto nelze hovořit o univerzálně křesťanském pojmu náboženství. S rozvojem osvícenského myšlenkového přístupu začalo být náboženství chápáno jako obecný termín označující všechny tehdy známé světové systémy víry v nadpřirozeno. V devatenáctém století začaly různé filozofické směry interpretovat náboženství jako zvláštní, unikátní oblast kultury a zkušenosti vedle jiných autonomních oblastí jako umění, politika a dalších symbolických systémů, které se ve společnosti vyskytují.

---

⁸ ŠTAMPACH, O. I. *Malý přehled náboženství*, Brno: Státní pedagogické nakladatelství, 1992. str. 8.

Je tedy zřejmé, že pojem náboženství, ještě dříve než se o něj začíná zajímat sociologie náboženství, byl zatížen množstvím významů, přičemž z hlediska vymezení jeho obsahu nepanuje univerzální shoda, a to jak na obecné úrovni, tak v sociálních vědách. William Paden, autor uznávaných monografií o teorii vědeckého výzkumu náboženství, k pojmu náboženství píše:

„Význam slova náboženství začal být velmi nejednoznačný – jedno slovo, které zní stejně a stejně se píše, ale díky mnoha odlišným významům je nesmírně flexibilní. Neexistuje žádná všeobecně uznávaná definice. To by mělo vzbudit naši pozornost, stejně jako skutečnost, že jiné kultury výraz odpovídající obecnému pojmu náboženství používaný v západní kultuře neznají. Které údaje pak mají a které nemají být pokládány za „náboženské“? A kdo o tom má rozhodovat?“⁹

Přes výše uvedené problémy se ovšem společenskovědní bádání základní metodologické otázky, co je to náboženství, nemůže nikdy zcela vyhnout.¹⁰ Definice náboženství bývají v sociálních vědách nejčastěji rozdělovány do dvou skupin – definice *substanční* a definice *funkcionální*. Definice označované jako substanční se snaží vymezit náboženství prostřednictvím postihu jeho podstaty (substance), zatímco funkcionální definice charakterizují náboženské procesy v lidské mysli, roli náboženství v životě jednotlivce nebo společnosti – jak náboženství fungují a na jaké otázky lidí odpovídají.

Zastánce prvního způsobu (tedy substanční definice) je například religionista Mircea Eliade (1994), podle kterého je sociální skutečnost rozdělena do dvou víceméně od sebe jasně odlišených sfér – *sakrální* (posvátné) a *profánní* (světské), přičemž náboženství je vyjádřením sakrální sféry.

„Ať je historický kontext, do něhož je ponořen, jakýkoli, homo religiosus vždycky věří, že existuje absolutní skutečnost, posvátno, které transcenduje tento vezdejší svět, ale které se v něm také projevuje a které jej tak posvěcuje a činí skutečným. Věří, že život má posvátný původ a že lidská existence aktualizuje všechny své potenciality natolik, nakolik je náboženská, tj. nakolik participuje na skutečnosti. Bohové stvořili člověka a

---

⁹ PADEN, W. *Bádání o posvátnu. Náboženství ve spektru interpretací*. Vyd. 1. Brno : Masarykova univerzita, 2002. str. 20.

¹⁰ VIDO, R. *„Co je to náboženství? K definici náboženství v sociologii“*. Magisterská diplomová práce. Brno: Fakulta sociálních studií MU.2002.

Svět, civilizační Hrdinové dovršili dílo Stvoření a mýty uchovávají historii všech těchto božských a polobožských děl. Tím, že reaktualizuje posvátné dějiny, že napodobuje božské chování, zaujímá člověk místo po boku bohů a udržuje se v jejich blízkosti, tj. v tom, co je skutečné a významuplné.“

„Není těžké nahlédnout, co vše odděluje tento způsob bytí ve světě od existence nenáboženského člověka. Je tu především fakt, že nenáboženský člověk odmítá transcendenci, přijímá relativitu „skutečnosti“, a dokonce někdy pochybuje o smyslu existence.“¹¹

Religiozita člověka, sklon k náboženství, tedy přesahu vlastní existence a platnosti vyššího řádu, je jednou z vrozených dispozic člověka, které si přinášíme jako dědictví předchozích generací. Obrat k víře, náboženství a církvím probouzí v lidských duších naději, že tradiční náboženské ideje se mohou stát spásnými, přinést lidstvu opět pravý mír, útěchu a uspokojení. Vztah člověka k náboženství je tedy další velkou otázkou z hlediska lidské osobnosti, psychiky a myšlení.

3.1.2 Církev

Tento termín je odvozen z řeckého významu kyriakí eklésia, shromáždění Páně, od kyros, Pán. Slovo církev je úzce spjato s křesťanstvím, které slouží k označení křesťanských náboženských útvarů. Z historických pramenů je zřejmé, že ani v nejstarších dobách nebylo křesťanské náboženství jednotné a církev nebyla utvořena v jediném uskupení, ale již od samého počátku bylo křesťanské hnutí diferencované a vznikaly samostatné navzájem si konkurující církevní útvary.¹²

Církev křesťanská se v historickém vývoji navíc rozpadla na církev východní (pravoslavnou) a západní. K formálnímu rozdělení došlo dne 16. června 1054, kdy byla v cařihradském chrámu Sv. Moudrosti objevena bula, vyslovující klatbu nad tehdejším cařihradským patriarchou.

---

¹¹ ELIADE. M. *Posvátné a profání*. Praha: Oikoymenth, 1994. str. 104.

¹² FILIPI. P. *Křesťanstvo*, Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 1998. str. 11.

Rovněž z pohledu těchto křesťanských náboženských větví je církev chápána odlišně, kdy pravoslavní nezná dogmatickou definici církve. Církev je původní, primární skutečnost, kterou nelze definovat zvnějšku. Právě nedefinovatelnost církve je pro pravoslavné dokladem její životnosti.¹³ U západního křesťanství můžeme vysledovat dva pohledy na církev. Z hlediska katolického se označení „církev katolická“ užívá ve dvojitým smyslu:

- a) ve smyslu „konfesijním“ pro jeden z řady dílčích církevních útvarů, do kterých se rozpadlo západní křesťanstvo po reformaci v 16. století, kdy příslušnost k této církvi má svá pravidla a odlišuje se od církve jiné
- b) k označení pro „všeobecnou“ (katolickou) církev Kristovu, jež existuje ve všech dobách a ve všech částech světa¹⁴

Protestantismus chápe pravou církev takto: „Církev je shromáždění věřících, v němž se čistě zvěstuje a řádně vysluhují svátosti“. Na této definici je pozoruhodné, že vymezuje církev aktuálně a dynamicky:

- je to konkrétní shromáždění lidí
- je charakterizováno tím co se na tomto shromáždění děje (zvěstování evangelia).¹⁵

Rozhodující tedy není názor a učení, nýbrž akt, dění. Zcela nekompetentně zejména z řad laické veřejnosti bývá církev často považována za logický protějšek sekty.

Například kniha Lexikon světových náboženství ve svém Rychlém přehledu definuje heslo církev takto: „*Společenství všech křesťanů, která v Novém zákoně představuje, Tělo Kristovo*“, jehož je Kristus hlavou.“¹⁶

To je jistě správná definice, ovšem v případě, kdy by bylo slovo církev používáno jen pro označení příslušníků křesťanské víry. Jenže slovo církev je mimo jiné součástí názvů některých nových náboženských hnutí, které nemusejí mít a mnohdy nemají s křesťanstvím nic společného.

Tradiční terminologie pojí slovo církev s křesťanskou náboženskou společností, a to i v případě, že tato společnost slovo církev ve svém oficiálním názvu nemá (např.

---

¹³ FILIPI. P. *Křesťanstvo*, Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 1998.str.59.

¹⁴ Tamtéž str. 25,

¹⁵ Tamtéž str. 118-119

¹⁶ PARTRIDGE. CH.a kol. *Lexikon světových náboženství*. Praha: Slovart s.r.o,2000. str. 459.

Adventisté sedmého dne). Z pohledu teologů je církev chápána jako uskupení všech křesťanů. Problémem mohou být náboženské společnosti, které nejsou křesťansky orientované, avšak mají slovo církev ve svém názvu (např. Scientologická církev). Ačkoliv pojem církev je často dáván jako antonymum ke slovu sekta, nemusí to být pravda, protože i církev může být současně sektou.

3.1.3 Rozdíl mezi sektou a církví

Církev je velmi často, ale bohužel nepřesně, používána jako antonymum ke slovu sekta. Rozdíl mezi sektou a církví je velmi křehký, nedá se přesně určit hranice oddělující tyto dva pojmy. Není zárukou ani to, že v církvi se nemůže objevit sektářské chování. Záleží především na jedincích, kteří tuto společnost utvářejí, popř. ji ovlivňují.

Církev by se ale měla zasadit o to, aby lidé, hlásící k její víře byly kvalitní, ve smyslu přijímání jiných názorů, rozšiřování obzorů, aby byli přístupní k dospělé a odpovědné víře. Sekta se naopak bude zasazovat o to, aby lidé, kteří jsou vtaženi do tohoto společenství, měli tzv. „dětské vnímání víry“, tedy aby uvěřili a ztotožnili se s názory vůdce, stali se ovlivnitelnějšími, nejlépe bez vlastních názorů.

Dalším důležitým znakem dělícím sekty od církví je vedení. V čele sekty bude často člověk, který je autoritářský, nepřipustí vedle sebe dalšího stejně vysoce postaveného člena, nedopustí, aby jej z čela sekty někdo odvolal. Nepřípustný je pro něj jakýkoliv demokratický postup při volbě vedení.¹⁷ Církev se v tomto směru chová mnohem více demokraticky. Její představitelé jsou voleni dalšími z členů společnosti, často na základě předem jasných a zveřejněných podmínek.

Zde je odpověď MUDr. et Mgr. Prokopa Remeše na otázku: „Čím se liší sekta od církve?“

„Sekta mezi sebou nesnese lidi, kteří kriticky hodnotí oficiální učení. Jakmile někdo zpochybní černobílé vidění vedení, musí odejít. I v církvích jsou samozřejmě lidé, kteří vidí neradi, že někdo myslí samostatně. Fakticky tam ale takoví lidé zůstat mohou, mohou se považovat za členy církve a i sama církev je za své členy považuje.“¹⁸

¹⁷ LEFFEROVÁ, Š. „Sekty a nová náboženská hnutí v ČR“ Bakalářská práce. Brno: Pedagogická fakulta, MU.2010.

¹⁸ KOUCKÁ, P. *Proč podléháme sektám?*, Psychologie dnes, říjen 2007, č. 10, 13. ročník, str. 19

Další rozdíly mezi sektou a církví můžeme hledat v jejich „vůdcích“. Zatímco v církvi (křesťanské) se knězem či kazatelem může stát takřka kdokoli, kdo splní požadované podmínky, vůdcem sekty se stane někdo, kdo má zvláštní schopnosti, je (tvrdí to) „vyvolen bohem“ či je bohem přímo on sám. Musí mu být proto projevována náležitá úcta.

Rozdíl je také ve vztazích – zatímco v církvi jsou vztahy mezi členy žádané, zcela normální a přátelské, vztahy mezi členy sekty jsou většinou povrchní a vůdce prosazuje jediný vztah, a to směrem k němu od členů, případně od něj k nim. Samozřejmě, nemusí to platit pro všechny sekty.

Pro (některé) sekty je typická uzavřenost a odstup od společnosti, kterou vidí jako zlou, špatnou a nepolepšitelnou (černou), a častá setkání členů sekty, která je v tomto světě zla jediná správná (bílá). Oproti tomu v církvi kazatel podává výklad Bible, ale každý si může Písmo přečíst a vyložit sám, zatímco vůdce sekty má jediný správný výklad, protože jen on má přímý vztah s bohem, či se dokonce sám za boha prohlašuje (o nějaké diskuzi tedy nemůže být řeč).

Dalším podstatným rozdílem mezi sektou a církví je možnost odchodu. Zatímco při odchodu z církve by vás nikdo neměl proklínat a pranýřovat, při odchodu ze sekty to již tak jednoduché být nemusí. Jednak člověk (často) nemá již žádné vztahy s okolním světem, bývalí přátelé se jej bojí a vyhýbají se mu, zřejmě také celý svůj majetek, nebo jeho velkou část přinesl pro blaho sekty (potažmo vedení).¹⁹

V této situaci, navíc ještě tlačěn strachem ze zatracení či prokletí (vrátil by se přeci do světa, který je zlý a špatný), bude člověk dlouho přemýšlet, zda má odejít.²⁰

3.2 Pojem nová náboženská hnutí, sekta

Pro římského katolíka v šestnáctém století bylo sektou luteránství. Pro judaistu v prvním století byla sektou křesťanská církev, protože se odchylovala od převládající ortodoxie. Akademikové a další uznávaní pozorovatelé kultů se rozcházejí v názoru na použití a význam termínu jako sekta a kult. Kromě termínu kult a sekta používají mnozí

---

¹⁹ LEFFEROVÁ, Š. *„Sekty a nová náboženská hnutí v ČR“* Bakalářská práce. Brno: Pedagogická fakulta, MU. 2010

²⁰ LEFFEROVÁ, Š. *„Sekty a nová náboženská hnutí v ČR“* Bakalářská práce. Brno: Pedagogická fakulta, MU. 2010

odborníci a vysokoškolští vzdělaní komentátoři k označení nových a netradičních náboženských skupin termíny jako „nekonvenční náboženství“, „vznikající náboženství“, „nenormativní náboženství“, „okrajová náboženská hnutí“ a nejčastěji „nová náboženství“.

3.2.1 Definice pojmu nového náboženského hnutí

Smysl označení nové náboženství nebo přesněji nově vzniklá náboženství je nejjasněji patrný v japonském výrazu šinko šukjo. Tento výraz má i v japonštině několikový význam. Vztahuje se především na dobu vzniku, přičemž lze pro japonštinu a analogicky pro jiné části světa- uvést tři časové okruhy:²¹

1. vznik po 2. světové válce
2. vznik ve 20. století
3. vznik v 19. /20. století

Tím je řečeno, že přívlastek *nový* nepřisuzuje náboženskému hnutí vzniklému v této době prvotně originalitu, nýbrž je spíše podnětem, abychom se ptali na vztah nově vzniklého náboženství k modernímu světu a jeho problémům.

Fakt, že v prostoru klasických náboženství, přinejmenším v prostoru tradiční religiozity určité krajiny, vyrůstají nová náboženství, znamená přede všemi dalšími analýzami toto:

1. Trend k sekularizaci a k zániku náboženství vůbec není tak jednoznačný a přímočarý, jak se po dlouhou dobu zdálo.
2. Jevové formy a úspěchy novějších náboženských hnutí ukazují na místa v lidském životě, která dnes zůstávají nevyplněna tradičními náboženstvími. Potud jsou svým způsobem novou formou kritiky náboženství, která vyúsťuje v odmítání tradičních náboženství, ale tímto odmítáním se nevyčerpává, nýbrž tvůrčím způsobem volá po náboženských odpovědích a řešení.²²

---

²¹ WALDENFELS.H. *Světová náboženství*, Praha: Zvon, 1992. str. 45.

²² Tamtéž str. 45.

Jinou klasifikaci navrhuje Roy Wallis, který rozděluje kultury a sekty dle přístupu ke světu. Wallis rozeznává tři základní typy náboženských hnutí:²³

1. Nové náboženství odmítající svět (word rejecting new religion) – takto orientované hnutí vidí hmotný svět jako pošpiněný a nedokonalý, naprosto vzdálený Bohu. Odmítají současný stav konzumní industriální společnosti a hlásají návrat k přírodnímu způsobu života. Základním výchozím momentem učení je vždy ostrý dualismus založený na oddělení dobra od zla, Boha od tohoto světa. Hnutí může usilovat o očištění tohoto hmotného světa, o obnovení jeho původní duchovní podoby. Proto u některých takových hnutí mohou vznikat také politické aspirace (např. People's Temple). Nábory nových členů se uskutečňuje zpravidla na ulici, např. prostřednictvím prodeje knih, časopisů nebo květin. Po členech se často vyžaduje přerušování kontaktů s přáteli a s rodinou a naprosté zapojení do života členů skupiny. Životní styl hnutí je zpravidla značně asketický. Veškeré dění ve skupině je silně organizováno a kontrolováno. Vedoucí skupiny o sobě prohlašuje, že dostal potvrzení od Boha k uskutečnění jeho záměrů a zpravidla uplatňuje silně autoritářské způsoby vedení skupiny. Po členech skupiny se požaduje změna osobnostních vlastností, jakési přerození a nalezení nové identity. Ta se potvrzuje zpravidla přijetím nového jména, popř. změnou vzhledu (ostříhání vlasů, nošení nového oděvu apod.). Dle Wallise se jedná např. o hnutí Hare Kršna, skupiny Božích dětí či Církve sjednocení.

2. Nová náboženství potvrzující svět (Word affirming new religion) – často jde o hnutí, které postrádají mnoho znaků často spojovaných s náboženstvím. Nemusejí mít žádnou církev, žádný kolektivní rituál nebo bohoslužbu či propracované etické principy. Svět není v jejich pohledu v zásadě špatný, má celou řadu pozitivních kvalit, které je potřeba podporovat. Lidstvo disponuje obrovským potenciálem, který je schopen změnit svět. Po každém členu se žádá maximální rozvoj všech osobnostních potencií, které přispějí k obrození celého světa. Takto orientovaná hnutí často čerpají z východních náboženských tradic a z tradice moderní vědy a

---

²³ WALLIS, R. *The Elementary Forms of the New Religious Life*, London: Routledge & Kegan Paul 1984. str. 87.

psychologie. Jedná se např. o Transcendentální meditaci, Scientologii, Silvovu metodu kontroly mysli či Ničiren šošu.

3. Nová náboženství obývající svět (Word accommodating new religion) – vztah těchto hnutí ke světu je spíše indiferentní. Otázky stavu naší civilizace nejsou v popředí jejich zájmu, spíše se zaměřují na oživení náboženského života, který dle nich trpí přílišným formalismem a zhoubným vlivem náboženských institucí. Typickým příkladem takto zaměřeného hnutí je např. letniční hnutí.²⁴

Poměrně zajímavou klasifikaci náboženských hnutí podává Dušan Lužný. Vychází z historického hlediska, kdy třídí náboženská hnutí dle jejich vazby na významné náboženské tradice. Místo pojmu kult a sekta používá obsáhlejšího termínu nová náboženská hnutí.²⁵

- nová náboženská hnutí vycházející z křesťanství (Církev sjednocení, letniční hnutí, Rodina)
- nová náboženská hnutí vycházející z judaismu (rastafariáni)
- nová náboženská hnutí vycházející z hinduismu (Hare Kršna, Sahádža jóga, Šrí Činmoj Višva Guru Díp Hindu Mandir, Transcendentální meditace, Satja Sai Baba)
- nová náboženská hnutí vycházející ze sikhismu (Mise Božího světa, Eckancar)
- nová náboženská hnutí vycházející z buddhismu (Ničiren šošu, Važradhátu, Arya Maireya Mandala a další)
- náboženská hnutí vycházející z okultismu (Hnutí Grálu, UFO kultury, satanismus)
- nábožensko-psychoterapeutická hnutí (Silvova metoda kontroly mysli, Scientologie)
- hnutí New Age

---

²⁴ WALLIS. R. *The Elementary Forms of the New Religious Life*, London: Routledge & Kegan Paul 1984, str. 87.

²⁵ LUŽNÝ. D. *Neošamanismus – postmoderní techniky extáze*. K problematice náboženství v dnešní době“. Brno, 1995. Religio 3/2.str. 13.

3.2.2 Definice pojmu sekta

K definování termínu sekt je možno zaujmout tři přístupy: senzaktivní či populární, sociologický a teologický. Senzaktivní přístup k sektám staví na žurnalistických článcích v populárním tisku, které se často soustřeďují na dramatické a často bizarní aspekty sektářského chování. Sociologická definice obsahuje autoritářské, manipulativní, totalistické a někdy komunitní aspekty sekt. Populární a často senzaktivní popisy sekt mají tendence stavět do popředí adjektiva jako podivný, zvláštní a nekonvenční. Je tomu opravdu tak, že mnohé kultury a sekty jsou průměrnému člověku na Západě cizí.

Mnohé z nich jsou importem z Východu a obsahují neznámé duchovní techniky, včetně monotónního opakování modliteb a liturgických zpěvů, meditace a různých forem jógy. Navzdory jejich vzrůstajícímu přijímání na Západě, představují tyto praktiky na pozadí etablovaných náboženství stále ještě chování vybočující z normálu.

Sociologové definují sektářské náboženství proto, aby našli jeho místo v širším společenském kontextu. V sociologickém přístupu v pochopení kultů budou nutně zahrnuty srovnávací a historické rozměry. Sociologové zkoumají každé hnutí ve světle informací získaných na základě studia jiných hnutí v minulosti a v současnosti.

Jejich snahou je objektivně určit vzor psychosociálního chování, které charakterizuje všechny nebo většinu diskutovaných skupin.²⁶

Ze sociologického hlediska existují důležité rozdíly mezi kategoriemi církev, sekta nebo kult. Církev je náboženská organizace, které přijímají kulturu, v níž žijí: to znamená, že se v různé míře přizpůsobily převažujícím kulturním a společenským skutečnostem. Sekty a kultury na rozdíl od církví domácí kulturu odmítají. Nejen, že je pro ně typické, že jejich věroučný systém pochází z prostředí cizího židovsko-křesťanské tradici, tyto skupiny jsou také obvykle do značné míry cizí i ostatním dominantním společenským strukturám a převládající kultuře.

Teologická definice sekty musí být založena na standardní křesťanské víře. Teologická analýza věroučného systému určité skupiny by se zabývala otázkami jako porozumění dotyčné skupiny osobě a dílu Ježíše Krista, její pohled na přirozenost člověka a hřích, její učení a spasení o Boží trojici a o povaze a úloze bible, stejně tak

---

²⁶ ENROTH, R. a kol. *Průvodce sektami a novými náboženstvími*. Praha: Návrat Domů, 1994. str. 12-13.

i mnoha dalšími otázkami, které jsou rozhodující pro postavení ortodoxní věrouky v dějinách lidstva.²⁷

Rovněž rumunský historik, zabývající se dějinami náboženského myšlení Mircea Eliade, rozlišuje mezi náboženským a nenáboženským člověkem. Náboženský člověk (Homo religiosus) bez ohledu na historický kontext, do kterého je ponořen, vždy věří v existenci „absolutní skutečnosti, posvátna, které transcenduje tento svět, ale které se v něm také projevuje, a které jej tak posvěcuje a činí skutečným“.²⁸ Oproti tomu nenáboženský člověk „odmítá transcendenci, přijímá relativitu (skutečnosti) a dokonce někdy pochybuje o smyslu existence“.²⁹

3.2.3 Rysy charakterizující sekty

Většina sekt má devět společných znaků. Ve všech sektách nalezneme některé z nich, nicméně ne všechny sekty se vyznačují těmito znaky:³⁰

1. *Autoritářský.* Rozhodujícím rozměrem všech sektářských organizací je panovačné vedení. V každé takové organizaci je osobním kouzlem obdařený živý vůdce/ člověk /, který je centrem skupiny a který vyžaduje naprostou věrnost a oddanost. Hmatatelný důkaz významu vedoucích je vidět na jejich titulech: Apoštol, Dokonalý Mistr nebo třeba Pravý rodič. Vedoucí má autoritu jak nad učením, tak nad praxí, a členové organizace přijímají jeho výklady „pravdy“ bez zpochybňování. Chápání vlastní totožnosti u členů skupiny a jejich životní cíle jsou nově definovány a mají smysl pouze ve spojení s vůdcem.

2. *Opoziční.* Jejich vyznání, praxe i hodnoty jsou v protikladu k vyznáním, praxí a hodnotám převládající kultury. Často se staví do role soupeře hlavních společenských institucí. Například scientologická církev téměř neustále podniká sérii útoků na vládu. Scientologové cítí, že je různé vládní agentury pronásledují. Ze společenských institucí je opozičním postojem sekt pravděpodobně nejvíce postižena rodina. Snad nejvíce

---

²⁷ ENROTH. R. a kol. *Průvodce sektami a novými náboženstvími*. Praha: Návrat Domů, 1994. str. 13.

²⁸ ELIADE. M. *Posvátné a profánní*. Praha: Křesťanská akademie, 1994. str. 141.

²⁹ Tamtéž s. 141

³⁰ ENROTH. R. a kol. *Průvodce sektami a novými náboženstvími*. Praha: Návrat Domů, 1994. str. 14, 15.

kritizují nová náboženská hnutí rodiče, kteří na vlastní kůži zažili často bolestivé oddálení a oddělení, když se jejich děti zapletly s extrémistickými skupinami.

3. *Výlučný.* S opozičním charakterem sekt souvisí jejich elitářství a výlučnost. Daná skupina je ta jediná, která má „pravdu“ a proto opuštěním skupiny člověk ohrožuje vlastní spasení. Nová „pravda“ je obvykle založena na novém zjevení daném proroku – zakladateli - vedoucímu skupiny.

4. *Zákonický.* Přísně strukturované autokratické skupinky fungují v zákonickém rámci, který řídí jak duchovní záležitosti, tak drobnosti každodenního života. Pravidly a zásadami se to v nich jen hemží. Praktiky a postupy zaváděné vedením ovládají konkrétní stránky života členů skupiny. Někdy se tato omezení uplatňují vůči návštěvníkům zvenčí.

Například Kristova rodina věří, že zabíjení zvířat i jedení masa a odívání se kůží je špatné, a proto od návštěvníků vyžaduje, aby si před vstupem do jednoho jejich tábora zuli boty a odložili opasky. V sektách není neobvyklé diktování stylu oblékání, délky vlasů a druhu povolených osobních ozdob, je-li vůbec nějaké zdobení povoleno.

5. *Subjektivní.* Sektářská hnutí kladou značný důraz na zkušenost – pocity a emoce. To platí především o psychoterapeutických skupinách New Age, a o skupinách s důrazem na sebezdokonalení. Mnohé mladé lidi vábí ke skupinám New Age přitažlivost subjektivních zkušeností.

6. *Pocit pronásledování.* Vědomí pronásledování je jedním z charakteristických znaků skutečně všech nových náboženských hnutí. Jejich literatura, veřejná prohlášení i interní školení vyjadřují téma, že hlavní křesťanský proud, tisk, rodiče nebo vláda si je tím či oním způsobem vybrali za terč pronásledování.

7. *Důraz na sankce.* Sekty vyžadují přizpůsobení se zavedeným praktikám a věrouce a proti vzpurným členům pohotově uplatňují sankce. Ti, kteří neprojevují patřičnou oddanost, mají příliš mnoho otázek, neřídí se pravidly nebo se otevřeně bouří, jsou potrestáni, formálně vyloučeni nebo jsou pouze požádáni, aby ze skupiny odešli. K zajištění poddanosti členů se používají různé ovládací mechanismy. Extrémnější sekty pravidelně manipulují svými členy strachem, zastrašováním a obviňováním.

8. *Esoterický.* Sektářské náboženství je plné tajnůstkářství a utajování. Obzvláště východní náboženství popsal Brooks Alexander jako “náboženství s rozdělenými rovinami, které mají vnitřní pravdu/ skutečnou pravdu/ a vnější pravdu / přitažlivou

avšak omezenou a poněkud zavádějící tvář“. Tento druh esoterismu pokračuje Alexander, považuje za správné a za prakticky nutné, aby byla vědomě vytvořena propast mezi tváří předkládanou široké veřejnosti a vnitřní skutečností známou pouze zasvěcencům“.

9. *Proti kněžský*. Sekty se obvykle skládají z laiků. Nicméně ani placené duchovenstvo ani profesionální náboženské funkcionáře jako tradiční skupiny. Tím nemá být řečeno, že sekty nemají duchovní hierarchie či tituly používané k označení určitých úloh, jako *pastor, mahátma, čéla, báb, svámí nebo prorok*.³¹

3.2.4 Kategorie sekt

Termín sekta je užitečným prostředkem pro identifikaci složitého okruhu chování a rysů. Abychom pochopili rozličnost sekt, bude užitečné rozdělit je do různých kategorií. Profesor Bryan Wilson rozděluje sekty na skupiny, které se staví ke světu záporně, na ty, které jsou ke světu lhostejné a ty, které svět zkrášlují.

Sekty s negativním projevem vůči světu zdůrazňují zvrácenost systému světa a nutnost být před ním ochráněn. Mají sklony odloučit své věřící z širší společnosti a vytvořit oddělený, komunitní / i když nikoliv klášterní / životní styl.

Sekty s lhostejným přístupem ke světu sekulární společnost tolerují, avšak zároveň své věřící povzbuzují, aby ve světě usilovali o čistší a duchovnějším život, aby se snažili být ve světě, avšak nikoliv ze světa.

Mezi sekty zkrášlující svět patří takové skupiny, které vědomě usilují o posílení svého potěšení z účasti na životě širší společnosti – mnohé z nich jsou kvazi náboženské nebo se prohlašují za nenáboženské jako například Transcendentální meditace.³²

---

³¹ ENROTH.R. a kol. *Průvodce sektami a novými náboženstvími*. Praha:Návrat Domů. 1994, str. 16 – 18.

³² Tamtéž str. 18

3. 3 Přehled tradičních nejvýznamnějších světových náboženských směrů

Systematicky lze rozřadit náboženství podle rozšíření. Můžeme případně mluvit o lokálním náboženství. Často se pouze používá rozřídění na náboženství národní a světová. U některých národních náboženství vyjadřují tuto příslušnost jejich běžné názvy: egyptské, řecké, římské, čínské, indické. Žádné z náboženství uznávaných za světová není rozšířeno mezi domácím obyvatelstvem všech zemí. Nejblíže k tomu má křesťanství.³³ Za světová náboženství se obecně pokládají další náboženství přesahující hranici ras, kultur i kontinentů – islám a buddhismus, hinduismus, judaismus. Z tohoto důvodu jsou i v této práci popsána výše uvedená náboženství.

3.3.1 Křesťanství

Latinsky christianismus (odvozené z řeckého christianismos) slouží jako termín pro označení křesťanské víry. Vztahuje se na všechny církve, komunity, denominace a také na pojmy, které vyvolal nebo vyslovil Ježíš Kristus a jejich společným prvkem je vyznávání téhož Ježíše jako Syna Božího, vtěleného, zemřelého a zmrtvýchvstalého.

Křesťanství je monoteistické náboženství, které vzniklo coby malá sekta v rámci judaismu ve čtvrtém desetiletí prvního století a jeho učení se rozvíjí 2000 let. Mezi roky 30 - 100 našeho letopočtu se v Palestině a širším římském impériu začínali shromažďovat malé hloučky Židů a pohanů, jako zvláštní skupiny, jež se postupně od judaismu odkláněly tím, že přestávaly zachovávat řadu tehdejších židovských náboženských předpisů.³⁴ V prvopočátcích úzce navazuje na judaismus a to především na tu část, kdy se očekává příchod Mesiáše (Mesiáš = hebrejsky Pomazaný, odtud také pochází řecké Christos - Kristus). Tímto mesiášem je pro křesťany Ježíš z Nazaretu narozen asi 7. př. n. l. v Betlémě a popraven pravděpodobně r. 29-30, který přináší vizi nového naplněného života v míru a pokoji. Je mu vzdávána stejná úcta jako Bohu (otci), neboť on je vtěleným synem Božím a svatému Duchu.³⁵

³³ ŠTAMPACH. O. I. *Přehled religionistiky*. Praha: Portál, 2008, str. 42.

³⁴ FRANKIELOVÁ. S. *Křesťanství*. Praha: PROSTOR, 1996, s. 25.

³⁵ VOJTÍŠEK. Z. *Netradiční náboženství i nás*. Praha: DINGIR, 1998, str. 7.

Základním písmem křesťanství je bible. Napsána byla v časovém rozmezí 1600 let, což zahrnuje životy přibližně 60 generací. Na jejím sepsání se podílelo na 40 osob v nejrůznějších prostředích a situacích. Jednalo se o krále, pastýře, vojáky, učitele, rybáře. Navíc byla napsána ve 3 světadílech Afriky, Asii a Evropě.³⁶ Je tvořena 51-66 jednotlivými spisy podle způsobu jejich počítání a dělena na Starý a Nový zákon.

Starý zákon

Jako starý zákon se označuje první část bible, kterou tvoří 24 nebo 39 /dle kterého způsobu počítání/ větších a menších knih psaných hebrejsky, aramejsky, nebo směsí obou jazyků. Tyto knihy, které jsou považovány Židy i křesťany za svaté a ve kterých se Bůh sděluje lidem. Jeho jádrem je pak Pentateuch (BIBLE: 1992, s. 21-190), neboli 5 knih Mojžíšových. Obsahují základní chápání smlouvy mezi Bohem a Izraelity. Dále obsahuje knihy prorocké - kniha Jozue, Soudců, 1. a 2. Samuelova, 1. a 2. a královská, knihy letopisů, knihy proroků Ezdráše a Nehemiáše a kniha Ester, kniha Job a žalmy, jež představují 150 chvalo zpěvů.

Nový zákon

Nový zákon tvoří pro křesťany společně se Starým zákonem zjevení Boží v Písmu. Pojednává především o vlastní interpretaci Ježíše z Nazaretu (Krista)³⁷ jeho životě a působení. Krom toho jsou v něm svědectví apoštolů a křesťanské původní obce. Nový zákon tvoří 27 jednotlivých původně samostatných spisů, které byly psány v řecké hovorové řeči tehdejší doby, koiné.

3.3.2 Judaismus

Pojem Judaismu (židovství) se nedá jednotně definovat. Popisuje nejen náboženství, nýbrž i celkové kulturní politické a filosofické prostředí. Židovská naučná teologie čerpá ze všeobsáhlého bohatství životních zkušeností a jeho prvopočátky lze datovat od 2. tisíciletí př. Kr. Židé odvozují svůj původ od Abraháma a jeho putování s národem na příkaz boha. Navzdory četným snahám zdůrazňovat učení a vědění v

³⁶ KUBIŠTOVÁ – ŠKOCHOVÁ. V. *Zrcadlo okultismu aneb využití tajných věd*, Brno: Schneider, 1999. str. 50.

³⁷ FOULLIOUX. D. a kolektiv. *Slovník biblické kultury*. Praha: EWA EDITION, 1997. str. 95-97.

náboženství jako rozhodující faktor se vždy znovu prosazovalo přednostní právo praktické zbožnosti, jehož pramenem je úcta, chvála a klanění Hospodinu. Touto vírou založilo židovství monoteizmus vyjádřený hebrejskou Biblí, která popisuje činy Boha - Hospodina /hebrejsky JHVH, čteno pravděpodobně Jahve/³⁸(stvoření světa, předání Tóry - smlouvy s Bohem - prostřednictvím Mojžíše, odchodu Izraelitů do Země zaslíbené ap.) Nejdůležitější je však smlouva Boha s lidem Izraele. Podle této smlouvy mají Židé naplňovat Boží vůli a hlásat všem národům boží poselství.

V počátečních dobách se Izraelité touto vírou zřetelně odlišovali od svého okolí, jelikož všechny okolní národy praktikovaly polyteizmus. Spisy hebrejské bible nás zpravují o Božím přebývání se svým vyvoleným lidem Izraele. Toto vše posiluje židovskou víru, že právě ona je ta pravá a tudíž jediná. Židovství však nevytvořilo žádnou systematickou teologii, jak tomu bylo např. u křesťanství. Jedná se o všeobšíhlé bohatství životních zkušeností a ne o dogmatický věroučný systém. Velký důraz je kladen rovněž na slavení svátků. Historie židovského národa byla vždy poznamenána násilnými změnami ve společnosti, utlačování zejména vojenským působením okolních národů. Židé se stávali oběťmi mnoha pogromů, z nichž nejhorší byl v období II sv. války v podobě holocaustu.³⁹

3.3.3 Hinduismus

Jako hinduismus se tu označuje náboženství vzniklé a zdomácnělé v Indii vyznávané tamějším obyvatelstvem. Tento název pochází od perských muslimů, kteří pronikli kolem roku 1000 po Kristu do Přední Asie a všechny obyvatele na řece Indu označovali jako Hindy. Hind je tedy původně označení etnografické (=Ind), které v sobě zahrnuje náboženský způsob života vlastní Indům. Po islámské invazi vymizela totožnost etnografické a náboženské příslušnosti z vědomí a hind se stává na rozdíl od slova Ind označením těch, kteří žijí v tradici náboženství vzniklých v Indii. Název tohoto náboženství není v nábožensko-vědní literatuře jednoznačný. Důvodů je pro to několik.⁴⁰

---

³⁸ FOULLIOUX. D. a kolektiv. *Slovník biblické kultury*. Praha: EWA EDITION, 1997. str. 86

³⁹ SADEK. V. *Židé-dějiny a kultura*, Praha: Židovské Museum, 1997. str. 55.

⁴⁰ WALDENFELS. H. *Světová náboženství*, Praha: Zvon, 1992. str. 11.

1. V Indii je mnoho kmenů a mnoho náboženských forem a tradic. Hinduismus je souhrnným označením rozmanitých prvků.

2. Dějiny velkých náboženských tradic Indie se vyznačují hlubokými proměnami, takže hinduismus v nejširším smyslu vykazuje řadu velmi různých vývojových linií. Z tohoto předpokladu lze říci:

- Hinduismus v současné době označuje v každém případě náboženství všech Indů, kteří nepatří na základě zvláštního vyznání k jinému náboženství, a tedy nejsou muslimové, buddhisté, křesťané atd.

Hinduismus se odlišuje od jiných náboženství především třemi důležitými rysy ⁴¹:

1. Jeho původ se ztrácí v době předhistorické. Nemá žádného zakladatele. Původ náboženství a původ indického národa, který vznikl přistěhováním árijských kmenů a jejich smíšením s domorodým obyvatelstvem, jsou zvláštním způsobem spojeny. Předárijské prvky se spojily i v náboženství a tak působí až dodnes spíše nedějinně.
2. Příslušníkem hinduismu se člověk stává narozením, ne dodatečným rozhodnutím, například osobním obrácením nebo volbou rodičů místo nezletilých dětí. V tomto smyslu není hinduismus svým původem ani misijní, ba ani světové náboženství.
3. Hinduismus se prezentuje jako náboženství bez dogmat, které může tolerovat množství navzájem si odporujících interpretací, protože nijak nezpochybují základní tezi mystického naplnění v jednotě všech (povrchových) věcí v Jednom, které je základem všeho a všechno spojuje.

V rozvinutém hinduismu jsou uznávány 3 cesty vedoucí ke konečnému osvobození, vedle klasicky náboženské cesty uctívání /bhakti/ božstev, je to cesta pokládána za pomalejší, ale přesto legitimní, cesta činů, tedy nesobeckého jednání podle mravních zásad /karma /. Někteří jdou po cestě poznání/ džnána /, která předchází nevyklučuje. Nejde o hromadění vědomostí, spíše o intuitivní či kontemplativní poznání získané obvykle systematickou praxí, často pod vedením učitele / guru /.

---

⁴¹ WALDENFELS. H. *Světová náboženství*, Praha: Zvon, 1992. str. 11-12.

Lidský život je podle různých škol hinduismu prostoupen utrpením. Hinduista hledá vysvobození z tohoto koloběhu / mákša /. Vedou k němu zmíněné 3 cesty. Na cestě poznání člověk dochází k poznání, že naše existence v tomto světě není naším pravým bytím. Za vším je božská prapodstata. Člověk má nahlédnout, že jeho duch / átman / je s tímto prazákladem totožný. Hinduismu se připisuje náboženské odůvodnění kastovního systému. Obvyklé rozlišení na společenské vrstvy v dalším období ztuhlo a hranice mezi čtyřmi *varnami* a dílčími kastami se staly téměř neprostupnými. Některé tradiční proudy a někteří neohinduisté kasty relativizují.

Čtyři varny:

1. Brahmáni – intelektuální vrstva, znalci Písem, nauk, obřadů, apod.
2. Kšátrijové- bojovníci, vládcové
3. Vaisové- obchodníci, řemeslníci, zemědělci
4. Šúdrové- služebníci

Mimo varny stojí Dantové, tzv. nedotknutelný, pokládání za nečisté.⁴² Hinduismus má velikou přitažlivost, kterou můžeme – i když modifikovaně – pozorovat i u buddhismu, a především u novějších náboženských hnutí.

3.3.4 Buddhismus

Buddhismus na rozdíl od hinduismu zná svého zakladatele. Je jím Siddhártha, muž z rodiny Gautama z kmene Šákja – odtud jméno Šákjamuni = mudrc z kmene Šákja. Není jisté kdy přesně žil. Západní badatelé kladou jeho život mezi rok 560 a 480 př. Kr. japonští badatelé se kloní k době od roku 486/483 do roku 386/383 př. Kr. Podle tradice se Siddhártha Gautama narodil v dnešním Nepálu. Krátkou dobu žil u dvora a v manželství, pak se rozhodl pro život bez domova a pokoušel se vnést jasno do svého života na mnoha asketických cestách, které nabízela jeho vlast. Osvícení, probuzení našel v meditaci. Od svého osvícení se jmenuje Buddha, Osvícený, Probuzený. A podle něho bylo hnutí, které vyvolal, později nazváno buddhismus.⁴³

Základní Buddhova zkušenost smyslu života byla pro něho samotného podnětem, aby uvedl ve světě do pohybu kolo svého učení, aby se soucitně obracel k lidem a vedl

⁴² ŠTAMPACH. O. I. *Přehled religionistiky*. Praha: Portál, 2008. str. 84.

⁴³ WALDENFELS. H. *Světová náboženství*. Praha: Zvon, 1992. str. 23.

je na cestu osvětlení. Buddhovo kázání obsahuje zároveň zásadní kritiku vládnoucího náboženství, která se jeví moderní i dnešním kritikům náboženství. Významné jsou mimo jiné tyto body⁴⁴:

- Buddha vystupuje pouze jako příkladný člověk. Nevydává se za božího vyslance nebo prostředníka spásy mezi bohem (bohy) a lidmi. A už vůbec není božskou bytostí.
- Buddha sice výslovně nepopírá svět boha či bohů, ale ani o něm nemluví, takže buddhismu byl vždy upírán charakter náboženství a byl mu vytýkán ateismus.
- Cestu k osvobození proto neotvírají rity prováděné bráhmany, ale vlastní úsilí každého jedince bez ohledu na jeho příslušnost k určité kastě.
- Vlastní úsilí nezáleží v řešení teoretických otázek a v metafyzických spekulacích, ale v praxi, která přináší spásu.

Nejdůležitější buddhistické nauky jsou obsaženy v Rozpravě o roztočení kola zákona. Čtyři vznešené pravdy, které tam Buddha uvádí, můžeme stručně shrnout:

- koloběh životů je prostoupen strastí
- příčinou strasti je žízeň po životě a nevědomost, že pomíjivá skutečnost nemůže lidské tužby naplnit
- strasti se člověk zbaví tak, že se zbaví tužeb,
- ke zničení strasti vede osmidílná stezka: pravý názor, pravé rozhodnutí, pravá řeč, pravé jednání, pravé žití, pravé snažení, pravá bdělost, pravé soustředění.

Buddhovi jde o praktickou cestu. Odmítá se vyjadřovat k otázkám o Bohu a o posmrtné existenci. Nic zde nepopírá a nic netvrdí. Je třeba, ale blíže prozkoumat cíl, k němuž směřuje buddhistovo úsilí. Je to vysvobození z koloběhů životů a utrpení zvané *nirvána*.⁴⁵

3.3.5 Islám

Vzhledem ke křesťanství zaujímá islám zvláštní postavení potud, že je – dosud – jediným pokřesťanským světovým náboženstvím. Islám je spojen s historickou osobou

---

⁴⁴ WALDENFELS. H. *Světová náboženství*. Praha: Zvon, 1992 str. 30

⁴⁵ ŠTAMPACH. O. I. *Malý přehled náboženství*. Brno: Státní pedagogické nakladatelství, 1992, str. 28.

zakladatele, podle níž se jeho přívrženci nazývají obyčejně mohamedáni. Toto označení je vytvořeno analogicky k označení křesťané, ale sami přívrženci islámu je odmítají. Nazývají se spíše podle slova islám muslimové. Zakladatel Mohamed (Muhammad) se narodil kolem roku 570 po Kr. v Mekce a záhy osiřel. Pro jeho náboženský život byla významná dvě data: r.609/610 zážitek povolání a r. 622 odchod do Mediny (hidžra, hedžra) zároveň tímto rokem začíná islámský letopočet.

Obsah Mohamedova zážitku povolání byl vyjádřen ve vyznání víry, které všichni muslimové neustále opakují: *Není Boha kromě Boha a Mohamed je jeho prorok.* Mohamed tedy hlásá v polyteistickém prostředí svým arabským krajanům monoteistickou víru. Touto vírou se staví na stranu okolních židů a křesťanů a zároveň činí svůj lid lidem, který si Bůh vyvolil. Bůh se k němu přiblížil tím, že mu dal zjevení a ukázal cestu. Mohamedovo úsilí, aby získal své krajany pro svou víru, se ukázalo marné. To ho posléze přimělo k tomu, aby emigroval do Mediny. Tam se vytvořila ummá, zvláštní spojení náboženské obce a státního společenství a Mohamed tu vyrůstá v politického vůdce a v náboženského proroka. Zpočátku Mohamed usiloval o přízeň židů, ale v r. 624 se s nimi definitivně rozešel. Vnější symbolem této roztržky se stalo to, že byl změněn postoj při modlitbě a věřící se už neobraceli směrem k Jeruzalému, nýbrž směrem k Mekce. Mekka pak byla r. 630 z Mediny po několika marných pokusech dobyta. Mohamed zemřel r. 632.⁴⁶

Z historického hlediska byli muslimové tolerantnější vůči jiným náboženstvím než křesťané. Stejně jako křesťané přinášely i muslimské národy a kmeny své náboženství do zemí, které dobyly, ale zpravidla dovolovaly křesťanům, aby podrželi svou víru a praktiky, i když jenom jako občané druhého řádu. Islám byl vždy svou povahou jak náboženský, tak politický. Islámskému státu vládne islámská vláda s islámskými zákony, které příliš neodpovídají uvolněnějším zákonům a zvykům západních liberálních demokracií, ty považují zase muslimové za degenerované.⁴⁷

Životní styl muslimů se vyznačuje přesně vymezenými náboženskými povinnostmi. Na prvním místě je vyznání víry Bohu jako odpověď na jeho zjevení v Koránu. Podle některých stačí vnitřní úkon víry, jiní pokládají za nutné vyznání veřejné, případně i

---

⁴⁶ WALDENFELS.H.*Světová náboženství.* Praha: Zvon, 1992. str. 33.

⁴⁷ BARRET.D.V.*Sekty, kultury, alternativní náboženství.* Praha: Ekon, 1998, str. 32.

oficiální pronesení formule vyznání víry: Vyznávám, že není Boha kromě Boha a vyznávám, že Muhammad je jeho posel.⁴⁸

Slovo islám pochází z kořene slm, který zahrnuje významy být bezpečný, zdrav, svolit, předat, vydat. V teologickém smyslu islám znamená podřízení se vůli Boží a oddanost vůli Boží. Přívrženci islámu = muslimové jsou tedy ti, kteří uskutečňují oddanost do Boží vůle. Základní povinnosti islámu jsou vyjádřeny v tzv. pěti pilířích⁴⁹:

1. Vyznání víry
2. Rituální modlitba, která se má konat pětkrát denně v určitém čase,
3. Almužna
4. Půst v měsíci ramadanu, devátém měsíci muslimského roku
5. Pout' do Mekky

Dvě hlavní větve islámu tvoří *sunnité* a *šiiité*. K tomuto rozdělení došlo na samém začátku kolem nábožensko - politického nástupnictví po Muhammadovi. Sunnitě jsou většinový, mají vlastní soubor prorokovy tradice – *sunnu*.⁵⁰ Požadavky islámu jsou pro všechny přívržence jednoznačně a závazně vyjádřeny ve svaté knize, *koránu*. Svátá kniha islámu se skládá ze 114 úseků neboli súr, které jsou po úvodní sůře uspořádány podle zmenšující se délky.

3.4 Současná náboženská scéna v ČR

Současná náboženská scéna v České republice v oblasti státem uznaných církví a náboženských společností je zcela zřejmá, neboť na základě podmínek⁵¹ stanovených zákony, je registrováno 21 církví a náboženských společností. 19 z nich však za registrované bylo prohlášeno v příloze zákona č. 308/91 Sb., neboť u nás působily již dříve, na základě státního souhlasu.

Zcela jiná situace je v oblasti náboženských společností a hnutí neregistrovaných státem a působících na našem území. Jejich počty lze spíše pouze odhadovat, neboť ne všechny působí veřejně a otevřeně, mnohé se nově utvářejí, jiné zase zanikají. Jejich

⁴⁸ ŠTAMPACH. O. I. *Malý přehled náboženství*. Brno:Státní pedagogické nakladatelství,1992, str.34-35

⁴⁹ WALDENFELS.H. *Světová náboženství*. Praha: Zvon, 1992. str. 33.

⁵⁰ ŠTAMPACH. O. I. *Malý přehled náboženství*, Brno:Státní pedagogické nakladatelství. 1992, str. 35.

⁵¹ Zákon č. 308/91 Sb. *O svobodě náboženské víry, postavení církví a náboženských společností*, § 5 odstavec 1, str. 1339.

počet však není podstatný, daleko důležitější je obsah jejich učení a vliv na členy i případné kandidáty ke vstupu.⁵²

Existenci církví a náboženských společností na území České republiky upravují mimo jiné zejména tyto právní předpisy:

1. Ústavní zákon č. 2/1993 Sb, Listina základních práv a svobod
2. Zákon č. 3/2002 Sb., o církvích a náboženských společnostech

Seznam státem uznaných církví a náboženských společností:

1. Apoštolská církev v České republice
2. Bratská jednota baptistů
3. Církev adventistů sedmého dne
4. Církev bratrská
5. Církev československá husitská
6. Církev řeckokatolická
7. Církev římskokatolická
8. Českobratrská církev evangelická
9. Evangelická církev augsburského vyznání v ČR
10. Evangelická církev metodistická v ČR
11. Federace židovských obcí v ČR
12. Jednota bratrská
13. Křesťanské sbory
14. Lutherská evangelická církev augsburského vyznání
15. Náboženská společnost unitářů
16. Novoapoštolská církev
17. Pravoslavná církev v Českých zemích
18. Slezská církev evangelická, augsburského vyznání
19. Starokatolická církev v České republice
20. Církev Ježíše Krista Svatých posledních dnů
21. Svědkové Jehovovi
22. Církev Křesťanská společenství

---

⁵² NOVÝ, J. "Círky, náboženství a sekty v ČR" Magisterská diplomová práce. Brno: Ped. fakulta MU. 2007

23. Obec křesťanů v České republice
24. Mezinárodní společnost pro vědomí Krišny, Hnutí Hare Krišna
25. Česká hinduistická náboženská společnost⁵³

Lze shrnout, že na české náboženské scéně hraje i přes dramatický pokles hlavní roli stále římskokatolická církev. Všechny ostatní církve a náboženské společnosti dohromady, včetně neregistrovaných zaujímají jen určité procento obyvatel. Otázkou zůstává neorganizovaná, nepojmenovaná a spíše difúzní spiritualita zahrnutá pravděpodobně do položky bez vyznání, např. různé hermetické směry. Dynamický růst vykazují spíše směry, vnímané jako alternativní, obvykle uskupení, která se nepokládají za kompromitovaná se sférami ekonomiky a politiky.⁵⁴

3.5 Nejčastější nová náboženská hnutí a sekty v České republice

V této práci /viz. níže/ je uvedeno 6 nových náboženských hnutí, sekt, které patří mezi nejrozšířenější sekty a nová náboženská hnutí vyskytující se na území České republiky

3.5.1 Hnutí grálů⁵⁵

Zakladatel je němec Oskar Ernst Bernhardt (1875 - 1941), známější pod jménem Abd-ru-shin, původním povoláním obchodník. Narodil se 18. dubna 1875 v Bischofswerdu v Sasku. Věnoval se cestování, psaní povídek a cestopisů. V letech 1915 až 1919 byl britskými úřady deportován na ostrov Man (ostrov patřící Velké Británii, leží mezi Velkou Británií a Irskem), kde se věnoval duchovním otázkám, zejména pak smyslu života a odpovědnosti člověka vůči bohu a stvoření. V této době se také rozhodl pro změnu svého jména.

Díky Abd-ru-shinově přednáškové činnosti v letech 1923 - 1937 vzniklo jeho ústřední dílo *Ve světle pravdy* (s podtitulem *Poselství Grálu*). V současných vydáních je

---

⁵³ ŠTAMPACH. O. I. *Na nových stezkách ducha*. Praha: Vyšehrad, 2010, str. 45.

⁵⁴ Tamtéž str. 49

⁵⁵ VOJTÍŠEK. Z. *Encyklopedie náboženských směrů v České republice*. 1. vydání. Praha: Portál, 2004. str. 440.

to soubor 168 přednášek. V roce 1929 Abd-ru-shin oznámil svůj božský původ a prohlásil se za mesiáše, Syna člověka, který bude soudit lidstvo, který nastolí tisíciletou říši a vyplní roli prostředníka mezi Bohem a člověkem.

Základem jeho obrazu světa jsou různé úrovně hmotnosti. V té nejnižší - hrubohmotnosti - se nyní jako lidé nacházíme a svým poznáním a dobrou morálkou máme v průběhu nových životů vystoupat až do duchovní úrovně. Tam - na hranici duchovní a božské úrovně, stojí hrad Grálu, který dává celému učení své jméno. V něm je uschována legendární miska, do níž prý byla zachycena krev umírajícího Krista - grál.

Cestu z hrubohmotnosti zpět do pradu duchovní úrovně, odkud pocházíme, nám přišel odhalit právě Abd-ru-shin. Bůh je v tomto náboženství především garant neměnných zákonů. Po několika letech očekávání, kdy se nic nedělo, v hnutí rostl počet nespokojených příznivců, na veřejnosti se množily skandály probíhající uvnitř sekty, začaly se o chod uskupení zajímat státní bezpečnostní složky – v té době nastupující gestapo.

Abd-ru-shin se stal krátce potom, co se v Rakousku k moci dostal nacionální socialismus, nepohodlným pro tehdejší státní správu a byl 12. 03. 1938 zatčen. Po druhé světové válce, kdy byl vdově po Abd-ru-shinovi Marii Bernhardtové, navrácen nacisty zabavený majetek (včetně Osady Grálu), obnovilo Hnutí svou činnost, prošlo reorganizací a postupně se rozvíjelo. Na západ od našich hranic byla v roce 1950 zřízena „Nadace Poselství Grálu“, jejíž jedinou činností je tisk a šíření Abd-ru-shinových děl a knih i spisů s nimi souvisejícími. Její nakladatelství vydává vlastní časopis „Gralswelt“.⁵⁶

Nebezpečí této sekty, kromě možnosti rozvinutí Abd-ru-shinova odkazu ve směru Jana Dvorského / viz. text níže/ dnes pravděpodobně žádná nehrozí. Počet členů této sekty je odhadován na několik desítek tisíc po celém světě (kromě Vomperbergu byly posvěceny chrámy i v Nigérii, Zairu a Kanadě), u nás je to více než jeden tisíc.

---

⁵⁶ LEFFEROVÁ, Š. „*Sekty a nová náboženská hnutí v ČR*“. Bakalářská diplomová práce. Brno: Pedagogická fakulta, MU.2010

3.5.2 Hnutí Imanuelité

Hnutí bylo založeno v roce 1991, Janem Dietrichem Dvorským (1966), zvaným Parsifal Imanuel, který si vysvětlil, že Synem člověka je někdo, do něhož se zemřelý Abd-ru-shin naposledy převtělil a došel k přesvědčení, že převtěleným Abd-ru-shinem je právě on. Kolem něho vznikla skupina Imanuelitů. V současné době komunita neexistuje, byla rozpuštěna. Předpokládá se, že této ideologii věří několik desítek stoupenců.

V roce 1993 se kolem Dvorského utvořila skupina "pomocníků Syna člověka" na základě četby knihy s názvem Syn člověka.⁵⁷ Ti pak žili v komunitách v okolí Hořovic netušíce, že jsou svým vůdcem zneužíváni a veškerá jejich činnost byla zaměřena k vybudování Tisícileté říše, kdy první město mělo být zbudováno v Itálii na pozemcích získaných za prostředky členů komunity. Tento bezohledný postup a přístup nutně vedl k tomu, že většina vyloučených prošla zdravotnickými zařízeními a psychiatrickými léčebnami. Mnozí z nich si nesou trvalé následky do dnešních dnů. Od roku 1995 komunita neexistuje, jelikož po J. D. Dvorském s rodinou je vyhlášeno pátrání, neboť je podezřelý z několika trestných činů. Je pravděpodobné, že oživení činnosti této komunity by nebyl velký problém, mnoho "pomocníků" by bylo schopno na příkaz Mesiáše stále učinit cokoliv. Z toho plyne jasné nebezpečí a je považováno za jednu z nejnebezpečnějších sekt působících u nás. Lákání nových členů bylo prováděno písemnou formou prostřednictvím dopisů což je praktická stránka manipulace a zneužívání důvěry lidí.

Nebezpečí plyne ze znovuoobnovení činnosti, neboť se jedná o nejnebezpečnější sektu, která u nás působila a měla na svědomí mnoho lidských osudů, které končili v lepším případě v péči lékařů v horších případech sebevraždou. Jde o specificky český náboženský fenomén. Lze říci, že navazuje na tradice Hnutí Grálu, avšak proti vůli jeho členstva.⁵⁸

---

⁵⁷ HORA, L. *Problematika tzv. alternativní religiozity*. Praha: Karolínium, 1992. str. 162.

⁵⁸ VOJTÍŠEK, Z. *Netradiční náboženství i nás*, Praha: časopis DINGIR, 1998. str. 52.

3.5.3 Hnutí Hare Kršna

Tato společnost byla založena v roce 1966 v New Yorku, USA, a postupně byla rozšířena po celém světě. Do roku 1990 se filosofie vědomí Krišny šířila v původním Československu v undergroundu díky hrstce nadšených oddaných, kteří se scházeli na domácích nedělních hostinách, aby společně zpívali Hare Krišna mahámantru, diskutovali filosofii vědomí Krišny a vychutnávali vegetariánské speciality obětované Krišnovi. Již koncem roku 1989 začali oddaní vystupovat na veřejnosti a během hektických revolučních dní se scházeli na Václavském náměstí, zpívali Hare Krišna a distribuovali české překlady knih pojednávajících o vědomí Krišny, které se do té doby tajně dovážely z Německa, Jugoslávie, Švédska a jiných zemí. V květnu roku 1990 došlo k registraci Mezinárodní společnosti pro vědomí Krišny jako občanského sdružení na ministerstvu vnitra. Toto datum lze považovat za začátek oficiálního působení Hnutí Hare Krišna v Československu. Hnutí Hare Krišna má jeden velmi výrazný rys: je nepřehlédnutelné. Společné zpívání Hare Krišna mahámantry na veřejnosti, neobvyklé oblečení, oholené hlavy s copánkem, distribuce knih a vegetariánských specialit, festivaly a tak dále od samého počátku přitahovaly pozornost příznivců, ale i odpůrců.⁵⁹

Díky vydávání a distribuci duchovní literatury se mohla česká a slovenská veřejnost podrobněji seznámit s učením a praxí hnutí, které pro svou neobvyklost vyvolávalo řadu otázek. Dalším důležitým milníkem pro rozvoj vědomí Krišny v Česku bylo zapojení do mezináboženského dialogu. V roce 1998 vznikla mezináboženská skupina zastupující hlavní světová náboženství - křesťanství, judaismus, islám, buddhismus a vaišnavismus jako nejvýznamnější větev takzvaného hinduismu. Tato skupina se scházela na půdě České křesťanské akademie, kde se diskutovaly jak rozdíly, tak společné prvky jednotlivých náboženských směrů. Tato setkání měla vždy dvě fáze. První neveřejnou, na které se většinou připravilo nějaké téma pro veřejnou diskusi, jako například pojetí duše ve světových náboženstvích, náboženství a násilí a tak dále. Poté následovala diskuse ve velkém sále Městské knihovny v Praze.

---

⁵⁹ www.dingir.cz/3/2000/[online]. 6. 2. 2013 [cit. 2013-02-06]. Dostupné z: <http://www.dingir.cz>

Mimo mezináboženské aktivity Hnutí Hare Krišna při šíření vědomí Krišny patří kromě tradičních pouličních průvodů, distribuce knih a vegetariánských restaurací to byly především oblíbené veřejné programy jako například Indický festival, Happy Fest, festival vozů Ratha játrá ,Český lev, Febiofest atd. a na hudebních festivalech, kde se oddaní Krišny stali známými především svým vegetariánským cateringem.

Většina členů žije rodinným životem, mají svá zaměstnání a vědomí Krišny praktikují v domácích podmínkách společně s ostatními členy své rodiny. Tento vývoj je přirozený a dal se předpokládat, protože z důvodů omezené kapacity není možné, aby všichni členové žili v chrámu, na farmě či některém z dalších středisek. Ve své podstatě nejsou tolik důležité vnější okolnosti, jako například místo, kde oddaní praktikují oddanou službu. Daleko důležitější je vědomí, s jakým tuto službu konají. Toto vědomí Krišny je ústředním bodem hnutí a také proto ho zakladatel hnutí Šrila Prabhupáda zahrnul do názvu své mezinárodní společnosti.⁶⁰

V současnosti má hnutí v České republice zhruba pět set členů, kteří se vážně věnují rozvoji vědomí Krišny a tisíce příznivců a stoupenců, jimž je filosofie hnutí blízká a přijímají alespoň některý z usměrňujících principů jako je vegetariánství nebo zříkání se všech druhů omamných látek.⁶¹

Na konci září 2000 uspořádalo 19 oddaných, kteří v průběhu posledních let opustili strukturu českého ISKCONu, svá svědectví, v nichž popsali okolnosti a důvody svých odchodů. Všichni zůstali oddanými Krišny; z jejich svědectví je však patrné trpké zklamání z organizace, která jim toto náboženství zprostředkovala a které v určité etapě svého života věnovali své síly a prostředky. Jejich svědectví popisují konkrétní události, rozseté v průběhu několika let. Součástí této Petice je i uvedení přesného znění vnitřních zákonů ISKCONu, které byly porušeny, jakož i stížnosti na konkrétní osoby. Svědectví sice nepostrádají hořkost a stopy zranění, na druhou stranu se ale snaží být věcná a prozrazují zájem o Krišnovu věc v České republice a lásku k bývalým přátelům, kteří v hnutí setrvali. Je cenné, že svědectví spolu s kritikou obsahují i konkrétní návrhy řešení, které se vnějšimu pozorovateli mohou jevit jako v podstatě přijatelná. Odešli oddaní se cítili být manipulováni vytvářením pocitu, že bez poslušnosti autoritám není

⁶⁰ www.dingir.cz/3/2000/[online]. 6. 2. 2013 [cit. 2013-02-06]. Dostupné z: <http://www.dingir.cz>

⁶¹ Tamtéž

možno sloužit Kršnovi. Za nejhorší trest je patrně možné považovat vyloučení z komunity, které má vážné náboženské, sociální i praktické důsledky. „Kážou nám, že máme všechno do posledního halíře odevzdat chrámu a že platit sociální pojištění je ta největší mája, ale nyní, když oddaní opustí chrám, nemají z čeho začít,“⁶² popisuje Dvaraka-išvara dás poměrně obvyklou zkušenost oddaných, kteří se najednou ocitnou mimo komunitu bez peněz, bez bytu, bez zaměstnání, ale často také bez přátel a s minimální chutí do života. Autory petice, zdá se, velmi mrzí a zaráží, že k vynucení poslušnosti jsou v hnutí Haré Kršna (jakož ovšem i v mnoha jiných - snad ve všech? – náboženských organizací) používány náboženské argumenty. Ideálem je „následovat a nespekulovat“ a nezávislé názory jsou - podle autorů petice - shozeny jako „iluze“, „relativizace“ nebo „spekulace“.⁶³

V roli ústředí hnutí Haré Kršna v ČR je chrám v Praze, Jílová 290. Na stejné adrese sídlí také Centrum pro vědecká studia, které se zabývá osvětovou činností. Dalšími středisky hnutí Haré Kršna u nás jsou ekologická farma (Kršnův dvůr) u Chotýšan na Benešovsku, založená roku 1990, a dvě vegetariánské jídelny v Praze v ulicích Na hrázi (U Góvindy, od roku 1992) a v Soukenické (Góvinda, od roku 1995). K nim je volně připojena i vegetariánská restaurace v Orlické ulici v Praze. Další chrám vytvořilo hnutí v roce 1999 v Lutotíně na Prostějovsku. V roce 1996 se hnutí pokusilo založit vlastní základní školu (gurukulu) na Kršnově dvoře. Projekt byl však ministerstvem školství zamítnut. Roku 2002 získalo hnutí pod jménem Mezinárodní společnost pro vědomí Krišny, hnutí Haré Krišna status státem registrované náboženské společnosti. Hnutí Haré Kršna v ČR vydává časopis Náma Hatta. Vyšlo také několik českých čísel časopisu Návrat k Bohu, který Prabhupáda založil již v roce 1944.

3.5.4 Náboženská společnost Svědkové Jehovovi

Tato "církve" či hnutí, které má rovněž původ v Americe se také nazývá Bibličtí badatelé. Duchovním otcem tohoto hnutí je americký obchodník z Pittsburku Charles Taze Russell (1852-1916). Proto jsou Svědkové Jehovovi (dále jen SJ) zvaní také Russelliani. První studijní skupinu Badatelů bible založil Russell již v roce 1870.

---

⁶² Petice oddaných českého ISKCONU, jejich svědectví a návrhy. říjen 2000.str. 11. [online]. 16. 3. 2013 [cit. 2013- 03-16]. Dostupné z: <http://www.krsna.wz.cz>

⁶³ tamtéž

Rychle se rozrůstala díky vydávání časopisu Sionská strážná věž (od r. 1879). Kolem něj začaly vznikat studijní kroužky. V těchto kroužcích mají své kořeny dnešní SJ.⁶⁴ Z ústředí v Brooklynu v současné době vychází nové číslo Strážné věže do celého světa.

Po Russellově smrti se do čela probojoval bezohledný ctižádostivec Franklin Ruttherford, který vybudoval pevnou organizační strukturu a za jeho vedení v r. 1931 bylo přijato dnešní označení. Současným vůdcem je Frederick W. Franz. Ve věrouce russelliánské, které vychází z protestantského křesťanství, je takový odklon i od ostatních protestantských denominací, že je nemožné je ještě označovat jako křesťany, ač to o sobě mnohdy tvrdí.⁶⁵

Jejich výklad bible je silně fundamentální, doplněný demagogickými zvláštnostmi, na nichž silně lpí a své spisy prohlašují za důležitější než je sama Bible. Ústředním učením je tvrzení, že jediným pravým Bohem, je JEHOVA⁶⁶ proti němu stojí Satan, jehož největším spojencem je prý římský papež. Tato římskokatolická bezbožná organizace však má být zničena ve válce u Armagedonu (Har-Magedon),⁶⁷ kdy svět bude zničen, zůstanou pouze ti, jež vzývají Jehovovo jméno 144 000 vyvolených.

Počátek působení Svědků Jehovových/ dále jen SJ / na dnešním území ČR spadá do roku 1907. Muž německé národnosti jménem Erler, zde tehdy rozšiřoval Russellovy spisy. Během první světové války se většina členů rekrutovala z německy hovořících obyvatel a počet sympatizujících se pomalu zvětšoval. Od roku 1916 se v Mostě konala shromáždění Badatelů bible. Časopis Strážná věž začal česky vycházet jako měsíčník v roce 1923. Téhož roku přichází z Německa manželé Gleissnerovi, aby se ujali činnosti v českých zemích. Dne 5. 6. 1923 na našem území oficiálně vzniká společnost Mezinárodní sdružení vážných badatelů bible.

Nastupuje nacismus a tak je činnost organizace v Československu ohrožena, množství SJ je odvečeno do koncentračních táborů. Od roku 1945 do roku 1948 zažívají SJ opět nebývalý rozkvět, který je přerušen začátkem vlády komunistů. Mnozí období totality přežívají až do roku 1989 ve věznicích nejtěžšího kalibru. Někteří představitelé SJ jsou zlomeni a začínají v tajnosti spolupracovat od 50. let s tehdejší StB. Tato spolupráce pak pokračuje až do roku 1989. V 60. letech byli mnozí odhaleni

⁶⁴ VOJTÍŠEK. Z. *Netradiční náboženství i nás*. Praha: DINGIR, 1998. str. 72.

⁶⁵ KUBALÍK. J. *Křesťanské církve v naší zemi*. Praha: Mistrál, 1991. str. 115.

⁶⁶ WATCH TOWER BIBLE and Tract Society of Pensylvanya, inc. *Rozmluvy z Písem* . 1993. str. 103.

⁶⁷ Tamtéž str. 36

jako agenti a spolupracovníci a následovalo dlouhodobé rozdělení SJ v Československu na dvě skupiny. Radikály, kteří odmítali spolupráci se státními orgány (asi 2 000 členů) a umírněné spolupracovníky StB (většina členů). Po roce 1990 se obě skupiny na základě intervence vedení z Brooklynu opět sjednotily. Roku 1991 konají SJ Československu svůj další mezinárodní sjezd, tentokrát na Strahově. Od konce roku 1990 se snaží získat oficiální registraci, což se jim daří 1. září 1993.⁶⁸

Svědkové Jehovovi jsou známi především svou horlivou a dobře organizovanou misijní činností. Navštěvují systematicky domácnosti, zastavují lidi a snaží se s nimi mluvit o svých naukách. Hledají jednotlivce, které tyto věci zaujmou. K takovým lidem se vracejí a uvádějí je do své náboženské organizace a do jejich činností. Svou konverzi dá zájemce najevo tím, že se nechá pokřtít ponořením. Jako řádný člen této náboženské společnosti se člověk prokazuje tím, že převezme úkol v systematické misijní práci. Mnoho lidí má k tomuto způsobu šíření víry averzi a považuje je za obtěžující. Svědkové Jehovovi se stávají jednou z nejméně oblíbených, ale zároveň nejrychleji rostoucích náboženských skupin.⁶⁹

Odlišné nauky SJ od tradičních křesťanských církví:

- Odmítají krevní transfúze
- Neslaví svátky, narozeniny, vánoce, velikonoce – vše označují za pohanské výmysly a tradice
- Tvrdí: dnes Bůh komunikuje s lidmi pouze skrze tzv. Vedoucí sbor Sbor tzv. Věrného a rozvážného otroka
- Všechny ostatní církve jsou falešné a budou zničeny
- Boha je nutné nazývat jménem Jehova
- Křesťanská nauka o tzv. „Trojici“ Otec, Syn, Duch Svatý je falešná
- Duch Svatý není osoba, ale síla, Ježíš Kristus nebyl Bůh
- Do nebe půjde jen 144 000 vyvolených – ostatní budou žít na zemi
- Při odchodu člena z organizace se s ním musí přestat stýkat a zdravit jej⁷⁰

⁶⁸ www.dingir.cz/3/2006/[online]. 6. 2. 2013 [cit. 2013-02-06]. Dostupné z: <http://www.dingir.cz>

⁶⁹ ŠTAMPACH. O. I. *Na nových stezkách ducha*. Praha: Vyšehrad, 2010, str. 102-103.

⁷⁰ www.dingir.cz/3/2006/[online]. 6. 2. 2013 [cit. 2013-02-06]. Dostupné z: <http://www.dingir.cz>

Kontroverznost této církve spočívá v tom, že pro všechny členy je typická úplná oddanost vůdcům, kteří rozhodují o věcech víry a každodenního života, a kteří nepřipouští diskusi na téma předkládaných "pravd", odmítají jiné názory s odkazem na doktrínu týkající se výkladu věrouky, což má znaky a prvky náboženského sektářství. Nebezpečí této věrouky vyplývá, jak již bylo řečeno, z nekritického přijímání autoritativního vedení a psychické manipulace jedince spojené s obavou osobní tragédie, pokud by byl člen z organizace vyloučen. Lze říci, že tato církev snad jako jediná, která je u nás státem povolena, je nositelem některých sektářských prvků.⁷¹

Dnes mají Svědkové Jehovovi na světě přes 7,5 milionu členů, v České republice necelých 16 000 (oficiální číslo interně hovoří pouze o 15 tisících aktivních členů 8/2011).

3.5.5 Církev adventistů sedmého dne

Adventisté (Církev adventistů sedmého dne - CASD) jsou dnes jednou z misijně nejaktivnějších církví u nás. Církev adventistů sedmého dne vznikla a začala působit v 60. letech 19. století v Severní Americe. Počátky dějin adventismu jsou spjaty s působením baptistického kazatele Wiliama Millera (1782 - 1849), který patřil k americkým probuzeneckým kazatelům první poloviny 19. století. Stejně jako mnozí další kazatelé té doby i Miller věřil, že přišla doba, kdy se Ježíš Kristus navrátí viditelně na zem.⁷²

Do začátku 20. století se rozšířila ze Spojených států do zemí všech kontinentů, kde zakládala sbory věřících, školy a zdravotní instituce. Největší růst zaznamenala po 2. světové válce v západních zemích i v zemích rozvojového světa. Celosvětově je jednou z nejrychleji rostoucích církví. V současnosti působí jejích téměř 15 tisíc kazatelů a misionářů společně s 14 miliony členů v téměř 59 tisících sborech ve 204 zemích všech kontinentů.

---

⁷¹ HORA. L. *Problematika tzv. alternativní religiozity*. Praha: Karolínium, 1992. str. 156.

⁷² VANDEMAN. G . E. *Co se mi líbí na ..., Advent* .
Praha: Orion, 1993, str. 96 – 98.

V českých zemích začíná působit kolem roku 1890. První misionář přišel z Německa a první sbor církve byl založen v roce 1902 v Praze. Postupně se rozrůstal počet věřících a byly založeny další sbory. V roce 1919 vznikla samostatná unie Církve adventistů v Československu. V současnosti má církev v České a Slovenské republice téměř 10 tisíc členů ve 184 sborech, ve kterých působí přes 100 kazatelů. Registrovanou církví v České republice je od roku 1991 a má pozorovatelské členství v Ekumenické radě církví.

Církev adventistů sedmého je křesťanskou církví hlásící se k reformační tradici. Je celosvětovým společenstvím křesťanů, kteří za pravidlo své víry a života přijali celou Bibli - Starý i Nový zákon. Na základě Bible věří v Boha Otce - Stvořitele, v Ježíše Krista, který jako Bůh a člověk vykoupil člověka, a v božství Ducha svatého. Církev vyznává, že spasení je darem Boží milosti, které člověk přijímá pouhou vírou. Na základě učení Bible věří ve vzkříšení věřících i nevěřících, v soud a v život věčný vykoupených na obnovené zemi. Na základě biblických proroctví věří, že doba, ve které žijí, je "dobou před druhým příchodem Krista". Křesťanství adventisté chápou jako následování Kristova života a služby podle jeho vzoru. Adventisté učí, že Desatero jako Boží zákon je neměnné, a proto světí biblickou sobotu jako den, který ustanovil Bůh pro společenství s věřícími. Církev také věří, že lidské tělo je "chrámem Ducha svatého", a proto dbají o to, aby si udržovali dobré tělesné, duševní i duchovní zdraví.⁷³

Při prvním setkání s adventisty bývají nečlenové této církve překvapeni úlohou, jakou v současném adventismu hrají otázky správné výživy, zvláště odmítání vepřového a králičího masa. Tato jídelní doporučení jsou zpočátku prezentována jako záležitost, na níž z velké části závisí zdraví a dlouhý věk, a jako taková jsou podporována argumenty z oboru medicíny a hygieny. Čím více se však nový zájemce dozvídá o adventismu, tím více se jídelní doporučení mění v náboženské příkazy, založené na adventistickém výkladu Starého zákona. Již touto "taktikou" se CASD i u nás dostává do podezření ze sektářství, protože při navazování kontaktu adventisté často nedávají najevo, že za jejich aktivitou je příslušnost k náboženskému směru.⁷⁴

---

⁷³ www.casd.cz/[online]. 18. 3. 2013 [cit. 2013-03-18]. Dostupné z: <http://www.casd.cz>

⁷⁴ www.viryavyznani.cz/ [online]. 26. 2. 2013 [cit. 2013-02-26]. Dostupné z: <http://www.viryavyznani.cz/>

3.5.6 Církev sjednocení

Oficiální název hnutí je „Sdružení Ducha svatého pro sjednocení světového křesťanství“ („Holy Spirit Association for the Unification of World Christianity“), avšak na veřejnosti a v médiích se častěji používá termínu „monisté“ či „moonovci“. Církev založil v roce 1954 v Koreji reverend Sun Myung Moon, kterému se o Velikonocích roku 1936 zjevil Ježíš Kristus a pověřil jej dokončením svého díla a svěřil mu odpovědnost za vytvoření Božího království na zemi. Obdobným způsobem později Moon komunikoval i s Buddhou, Mojžíšem, Abrahámem dokonce i se samotným Bohem. Po neúspěchu jeho misijní cesty po Severní Koreji, kde byl dva a půl roku vězněn, odcestoval v roce 1971 do USA, čímž význam hnutí výrazně vzrostlo.⁷⁵ Základním textem Církve sjednocení je „Boží Princip“ („Divine Principle“), který představuje interpretaci Starého a Nového zákona na základě sdělení, jehož se Moonovi dostalo. Členové této církve věří, že v něm je zapsáno zjevení, které Moon obdržel od Boha: „V plnosti času Bůh poslal svého boha, aby vyřešil základní otázky života a vesmíru. Jeho jméno je Sun Myung Moon“. Princip slouží dvěma účelům: naočkování přívržence Církve sjednocení do určité názorové linie a podkopává veškeré formy současné novozákonní teologie, obzvláště teologie ortodoxního křesťanství. Princip uznává, že se křesťanům možná nebude líbit zjištění, že je třeba nového zjevení. Avšak jelikož Bible“ není pravda sama, ale učebnice pravdy“, nelze ji považovat za „absolutní v každém detailu“.

Bůh je v Principu s neotřesitelnou autoritou představen jako ten, kdo touží po naplnění ideálu pravé rodiny. V cestě za tímto ideálem byl ovšem zklamán nejprve hříchem Evy a Adama a pak i Ježíšem, jehož prý lidé ukřižovali dříve, než se mohl oženit a pravou rodinu vytvořit. Můžeme shrnout, že Ježíš spasil lidstvo duchovně, avšak nikoliv tělesně, protože ho Židé ukřižovali a protože se nemohl setkat se svou dokonalou partnerkou a zřídit na zemi Království nebeské. Proto musí přijít Mesiáš neboli Pán Druhého příchodu, aby dokončil Boží záměr se stvořením. Pán druhého příchodu se musí narodit na zemi v těle.“, aby dokončil tělesné spasení člověka.⁷⁶

S činností Církve sjednocení je spojeno mnoho různých aktivit, církev vlastní řadu nadací, ale také mnoho podniků po celém světě.

⁷⁵ ENROTH. R. a kol. *Průvodce sektami a novými náboženstvími*. Praha: Návrat Domů, 1994, str. 136.

⁷⁶ Tamtéž str. 136 – 137.

Na území České republiky působí od roku 1969 a její pobočky se nacházejí v Praze, Brně, Olomouci a Plzni. Na základě učen reverenda Moona působí u nás Federace rodin za mír ve světě, Akademie profesorů za mír ve světě, Federace žen za mír ve světě a studentské hnutí CARP.

Nebezpečí této církve spočívá v psychické manipulaci svých členů velmi propracovanými způsoby, kterými jsou schopni ovládat široké masy veřejnosti. Moonovi následovníci, s kterými se lze s největší pravděpodobností setkat jsou mladí lidé přes dvacet let, hezky upravení a zdvořilí. Moonisti mají mnoho způsobů jak přesvědčovat a jaký zvolí ve vašem případě, závisí na vašich názorech a osobnosti. Aby vám ukázali svou lásku, pozvou vás do svého střediska, kde se setkáte s různými lidmi s různým pozadím a z různých kultur a kde uslyšíte, jak chtějí tohoto cíle dosáhnout. Nejdříve vás pozvou na večeri, poté na seminář, kde si všimnete, že o Vás hovoří jako o „duchovním dítěti“ a všichni členové se považují za „rodinu“. Také zjistíte, že tam panuje přísný řád. Je vyhrazen přesný čas pro jídlo, cvičení, hru, zpěv, vyučování a diskuse. Rozdělíte se do malých skupin, každá má svého vedoucího, který musí mít nad vším kontrolu, zřídka kdy vám dovolí si s někým normálně popovídat. Tvořivost je zesměšňována a setkáte se pouze s konformitou. Potom se dostanete do bodu, kdy negativní reakce proti tuhému režimu vyvolá podvědomou protireakci. V tomto bodě vás požádají, abyste se připojili k jejich hnutí. Když se připojíte, začnou se věci měnit, očekává se od vás, že jim během dvou týdnů odevzdáte veškerý váš majetek, budete se neustále modlit, postit a studovat Princip. Členové jsou povinni přijmout Moona s jeho manželkou za "Pravé rodiče". Dochází k postupnému odcizování, ztrátě rodičů, nejbližších přátel a členové církve tvoří náhradní rodinu, ke které se jedinec plně upíná. Mnoho hodin budete venku za každého počasí a budete všemožnými způsoby vyprošovat dary nebo prodávat květiny a sladkosti. Každodenní život v domově je zcela ovládan výcvikovým procesem, jehož cílem je dovést každého do stavu dokonalosti, opatřit finanční podporu pro hnutí a získat další nováčky.⁷⁷

Příznační jsou rovněž svými mocenskými ambicemi s velkým vlivem na světovou politiku prostřednictvím svého bohatství, vykořisťování a likvidací nepřátel někdy i fyzickou. Významným prvkem Církve sjednocení je boj proti komunismu.⁷⁸

---

⁷⁷ ENROTH. R. a kol. *Průvodce sektami a novými náboženstvími*. Praha: Návrat Domů., Praha, 1994. str. 143– 145.

⁷⁸ NOVOTNÝ. T. *Přicházejí*, Praha: Oliva, křesťanské nakladatelství, 1994. str. 12.

3.5.7 Církev Ježíše Krista Svatých posledních dnů

Církev Ježíše Krista svatých posledních dnů – čili mormonské náboženství – se ustavila zejména v Americe jako větší náboženství, velmi odlišné od křesťanství hlavního proudu, ale svými kořeny v něm pevně zakotvené. Od jeho počátků ve dvacátých letech minulého století stoupl počet jeho vyznavačů na světě na více než devět miliónů, z nichž 170 000 žije ve Spojeném království. V Americe zastávají mormoni už odedávna významná vládní postavení a ve Spojeném království byl první mormon zvolen poslancem v roce 1990.⁷⁹

Zakladatelem hnutí je Joseph Smith (1805-1844), který se narodil v Sharonu, v kraji Windsor ve státě Vermont (USA). Nauka hnutí vychází z překladů zlatých desek popsaných hieroglyfy, které se Smithovi na krátkou dobu zjevily. V roce 1820, se Smith otázal boha, která z mnoha dostupných variant křesťanství je ta pravá. Hlavní volba byla mezi zástupy různých kongregacionalistů, baptistů, kvakerů a metodistů. Ve vizi se mu zjevili Bůh Otec a Ježíš a řekli mu, že se nemá přidávat k žádným z nich, protože všichni se mýlí, ale že má ještě několik let počkat. V roce 1823 měl Smith další vidění a to anděla moroniho, který mu pověděl o jakýchsi zlatých deskách pohřbených v úbočí nedalekého kopce. Roku 1827 mu bylo povoleno je vykopat a začít s jejich překladem.⁸⁰ Tento překlad, který Smith tvořil společně s jeho přítelem Oliverem Cowderym, tvoří základní knihu mormonismu – knihu „Mormon“. Mormoni mají čtyři standardní církevní díla: Bibli, Knihu Mormon, Doctrine and Covenants / Kniha nauk a smluv / a Pearl of Great Price / Drahocenná perla /.⁸¹

Hnutí zaznamenalo velký ohlas u široké veřejnosti/ zejména v USA/,jelikož klade důraz na americké hodnoty svobody a nezávislosti, posiluje víru v demokratický systém a vystihuje důležitost Ameriky v průběhu dějin lidstva. Současné misijní aktivity hnutí jsou stále velmi úspěšné, zejména v zemích třetího světa. V současné době má hnutí více jak 12 miliónů členů, z nichž více jak polovina žije mimo území Spojených států. Ústředí celé organizace se nachází v Salt Lake City ve státě Utah (USA).

Počátky misijní činnosti hnutí v České republice spadají do roku 1884, kdy přijel do Prahy první misionář Thomas Biesinger. Po období perzekuce ze strany fašistického

⁷⁹ BARRETT . V. D. *Sekty, kulty, alternativní náboženství*. Praha:IŽ, 1998. str. 74.

⁸⁰ Tamtéž str. 75

⁸¹ ENROTH. R. a kol. *Průvodce sektami a novými náboženstvími*. Praha: Návrat Domů., Praha, 1994. str. 104.

a komunistického režimu může dnes hnutí již svobodně šířit svou nauku a víru. Počet členů se odhaduje zhruba na 1800 působících ve 13 kongregacích. Pro své kázání byl uvězněn. Církev zapustila v Československu kořeny, ale příchod druhé světové války vše změnil. Běžná misionářská práce byla po obsazení země německou armádou přerušena a misionáři byli evakuováni. V roce 1946 se misionáři do Československa vrátili, ovšem nástup komunistů k moci v roce 1948 opět vše změnil. Veřejná činnost Církve byla 6. 4. 1950 zakázána. Po více než 40 let si členové Církve udržovali víru v tichosti, aniž by ji mohli veřejně vyznávat a aniž by měli pravidelný kontakt s Církví za hranicemi Československa. Byli sledováni StB a podrobováni opakovaným výslechům. Mnohým bylo vyhrožováno, že přijdou o zaměstnání nebo budou uvězněni, pokud odmítnou podávat informace. Opětovného oficiálního uznání se Církvi dostalo 22. února 1990. V květnu 1990 se do Československa znovu vrátili misionáři. V té době bylo v Československu 345 členů. Dnes má Česká/Slovenská misie Církve Ježíše Krista Svatých posledních dnů přibližně 2200 členů.⁸²

Nebezpečí této církve mimo extrémní a fundamentalistické mormonské skupiny v USA, které výjimečně praktikují obřad tzv. smíření krve, tedy rituální vraždu (oběť), není známo. Veřejnost tuto církev, řadí mezi tzv. "sekty".

3.6 Konverze jako sociální posun

Aby teoretická průprava k nadcházející analýze rozhovorů byla kompletní, je třeba se ještě zamyslet nad poměrně rozsáhlým tématem sociologie náboženství a to konkrétně nad problematikou konverze. Toto téma je skutečně velmi obsáhlé a proto se mu nelze zde věnovat v plné šíři. V zásadě rozlišujeme dva modely konverze. Jedním je pojetí konverze jako vymytí mozku (brainwashing model), druhým pojetí konverze jako postupného sociálního posunu (social-drift model).

Termín a popis metod vymytí mozku (brainwashing) spočívá v tom, že původní identita jedince je zpochybněna, zničena a postupně nahrazena novou / např. číňané takto během korejské války působili na zajaté americké vojáky/ Sociologické studie

---

⁸² [www.cirkev-jezise-krista.cz/\[online\]](http://www.cirkev-jezise-krista.cz/). 1. 4. 2013 [cit. 2013-04-01]. Dostupné z: <http://www.cirkev-jezise-krista.cz/>

podepřené empirickým materiálem dokázaly, že model vymytí mozku je zjednodušující a tendenční. Pochopitelně že jsou skupiny, jejichž misijní činnost je hlasitější, viditelnější, patetičtější či agresivnější než misijní činnost skupin jiných. Ale pokud bychom uznali, že je model vymytí mozku odpovídající, museli bychom konstatovat, že je v zásadě aplikovatelný na jakoukoli formu sociálního působení (včetně výchovy v rodině, denního tisku apod.); rozdíl mezi jednotlivými případy by byl pouze ve stupni, nikoli v podstatě. Model konverze jako vymytí mozku není pro religionistiku a sociologii náboženství přijatelný; staví totiž na velmi pochybném předpokladu, že jedinec má nějakou pevnou, stálou, v harmonické době dětství formovanou a „skutečnou“ (to jest majoritní společnosti poplatnou) identitu a ta je pomocí vymytí mozku nahrazena „pseudoidentitou“, která je patologická a vlastně nepatří danému jedinci, nýbrž je to jakýsi zhoubný nádor na jeho „pravé“ identitě. Proces konverze k novým náboženským hnutím antikultisté redukuje na údajné „mentální programování“.⁸³ Identita jedince je ovšem, jak problém vystihl Dušan Lužný, v moderních industriálních společnostech vystavena každodennímu zpochybňování. Jde o velmi dynamickou strukturu, která se neustále vyvíjí a je otevřena i náhlým změnám, pokud je uzná za prospěšné. Celý koncept vymývání mozku je až naivně jednostranný. Nahlíží na nová náboženská hnutí jako na negativní, destruktivní kultury, které uchopí do spárů nic netušícího člověka a stáhnou ho takřkajíc pod hladinu.

Je pochopitelné, že nové náboženské hnutí může jedinci jak uškodit, tak prospět. Je též pravda, že mnohá nová náboženská hnutí prošla nebo procházejí velmi bouřlivým obdobím, že některá jsou poněkud extrémistická, že se u některých objevily případy vydírání, daňových podvodů, atentátů, výtržnictví a podobně. To se nesnaží zatajovat ani mnohá náboženská hnutí, natož pak religionisté. Nicméně faktem zůstává, že sociologie náboženství a religionistika po zhodnocení empirického materiálu nemůže přijmout paušální kritiku nových náboženských hnutí, již vytrvale zahrnují veřejnost novináři a jedinci angažovaní v antikultovním hnutí, které lze jen velmi těžko považovat za nezaújaté. Jejich teorie jsou obecně přijímané; fakticky vytvářejí mediální obraz nových náboženských hnutí, a tedy přímo působí na přístup veřejnosti k nim. Kromě

---

⁸³ stručný úvod do problematiky nových náboženských hnutí/[online]. 7. 4. 2013 [cit. 2013-04-07]. Dostupné z: <http://www.david-zbiral.cz>

těchto faktorů je tu však také obecná xenofobní tendence, která působí, že je veřejnost všem negativním výrokům o NNH příznivě nakloněna.

Model konverze jako sociálního posunu vnímá osobnost jedince jako mnohem otevřenější strukturu. Jako první jej vypracovali John Lofland a Rodney Stark a v průběhu dalšího vývoje sociologie náboženství byl upřesněn a rozšířen. Podle sociologické teorie konverze jde o postupný posun, který nezávisí ani tak na míře „nátlaku“ náboženské skupiny, jako spíše na svobodné volbě samotného jedince a vůbec mnoha individuálních i sociálních okolnostech. Důležitější roli než učení a rituály skupiny obvykle hrají osobní vazby na členy skupiny. Sociologové poukazují na to, že vysvětlení motivů konverze „naprogramováním“ jedince s nějakým způsobem destabilizovanou, a tedy ovlivnitelnou psychikou je zjednodušující. Sami mluví o motivu intelektuálním, mystickým, experimentálním, citovém aj. Jako jedno z možných vysvětlení konverze, ovšem jen ve velmi vzácných případech, připouštějí i nátlakový model, avšak střeží se jej povýšit na jediné správné vysvětlení konverze.⁸⁴

Pro tuto práci je ovšem nejpodstatnější charakter dynamičnosti konverze, především představení modelu znázorňující konverzi jako pozvolný sociální posun.

Jak bylo výše uvedeno, je důležité vnímat konverzi jako postupně vyvíjející se proces. Lofland se Starkem shledávají konverzi jako „sérii sedmi (více či méně) postupných kumulativních faktorů, které ve své konečné kombinaci vedou ke konverzi.“⁸⁵ Je podstatné si uvědomit, že pro dovršení konverze je třeba, aby byly splněny všechny ze sedmi faktorů neboli též podmínek, ale zároveň tak je i možné, že se konverze zastaví a dále již nepokračuje, a nebo se jenom delší čas pozdrží, v jednom z oněch sedmi bodů.

Tyto faktory Lofland a Stark dělí na předurčující a situační podmínky.

Mezi předurčující podmínky patří:

1) Napětí se dá nejobecněji popsat jako „pocitování diskrepance mezi jistou představou, tedy ideálním stavem věci, a životními okolnostmi, o kterých se lidé

---

⁸⁴stručny uvod do problematiky nových náboženských hnutí//[online]. 7. 4. 2013 [cit. 2013-04-07].
Dostupné z: <http://www.david-zbiral.cz>

⁸⁵ LOFLAND. J. – STARK. R. "Becoming a World-Saver," *American Sociological Review* (1965 op. cit. 63, str. 875.

domnívají, že v nich žijí. Tyto problémy nejsou očividně kvalitativně odlišné od problémů zažívaných podstatnou částí většinové společnosti. Jejich svébytnost spočívá v tom, že jsou vnímány jako mnohem více akutní a poměrně dlouhou dobu je pocíťován vysoký stupeň napětí.⁸⁶

2) Typ perspektivy řešení problémů spočívá v tom, že potencionální konvertita spatřuje řešení svého problému převážně v rámci náboženské perspektivy.

3) Hledačství představuje poslední předurčující podmínku a probíhá tím způsobem, že prekonvertita „se sám definuje jako náboženský hledač, tedy osoba hledající uspokojivý systém náboženských významů a to proto, aby mohl interpretovat a vyřešit svoji nespokojenost.“⁸⁷ Toto hledačství tak v praxi probíhá například prostřednictvím návštěv přednášek, bohoslužeb a dalších akcí pořádaných nejrůznějšími náboženskými skupinami, čtením literatury s náboženskou tematikou či rozhovory s představiteli jednotlivých skupin.

Jsou-li naplněny tyto podmínky a proces postupuje dále, nastává fáze skládající se ze čtyř podmínek situačních:

4) Bod obratu vyjadřuje „moment, kdy staré linie aktivit byly dokončeny, nevydařily se nebo byly přerušeny, a kdy stojí tváří v tvář možnosti (nebo nutnosti) provést něco nezvyklého se svými životy.“⁸⁸ Bod obratu (neboli též zlomový bod) je tak významný okamžik v životě jedince, kdy něco starého končí a něco jiného nového začíná. Je to zlomová chvíle, která vede prekonvertitu k rozhodnutí řešit své dosavadní potíže.

5) Citové vazby v rámci skupiny se „musí vyvinout, pokud již neexistovaly, mezi potencionálním prekonvertitou a jedním či více členy skupiny“⁸⁹ neboť se ukazuje, že často právě kladný citový vztah k členům hnutí pomáhá prekonvertitovi přenést se přes intelektuální body nauky, s kterými příliš nesouhlasí a v jeho přidružení se k hnutí tak hrají větší roli osobní vazby než

---

⁸⁶ Tamtéž str. 864, 867.

⁸⁷ Tamtéž str. 868.

⁸⁸ Tamtéž str. 871

⁸⁹ Tamtéž str. 873.

plný souhlas a pochopení dané doktríny.

6) Citové vazby mimo skupinu se během procesu vedoucího k úspěšné konverzi, pokud se to nestalo již dříve, výrazně oslabují. Úspěšnou konverzí procházejí ti jedinci, kteří jsou od osob sobě blízkých vzdáleni například geograficky a nebo ani žádné silnější vztahy s ostatními lidmi neudrží.

7) Intenzivní interakce „kombinace šesti předchozích faktorů stačí na to, aby přivedli jedince k verbální konverzi ke skupině. Ale musí se odehrát ještě jedna eventualita, aby se jedinec stal začleněným členem nebo, jak by se také dalo říct, totální konvertitou. Taková transformace je výsledkem intenzivní spolupráce s členy skupiny.“⁹⁰

3.7. Definice sociálně patologických jevů

Sociálně patologickým jevem se obecně rozumí takové chování jedince, které je charakteristické především nezdravým životním stylem, nedodržováním nebo porušováním sociálních norem, zákonů, předpisů a etických hodnot, chování a jednání, které vede k poškozování zdraví jedince, prostředí, ve kterém žije a pracuje, a ve svém důsledku pak k individuálním, skupinovým či celospolečenským poruchám a deformacím.“⁹¹ Tyto jevy ohrožují společnost z hlediska mravnosti i morálky. Jedná se o určité vychýlení se z běžných norem a pravidel dané společnosti, nerespektování požadavků, které jsou na jednotlivce či skupinu kladeny. Sociálně patologický jev není nahodilý, ale má svou genezi, dynamiku, příčiny, důsledky, a vztahuje se k mnoha prvkům prostředí, ve kterém vznikl⁹².

Sociálně patologické jevy jsou většinou klasifikovány podle stupně jejich

---

⁹⁰ LOFLAND. J. – STARK. R. "Becoming a World-Saver," *American Sociological Review* (1965 op. cit. 63, str. 875.

⁹¹ POKORNÝ. V., TELCOVÁ. J. TOMKO. A.. *Prevence sociálně patologických jevů: Manuál praxe*. Brno : Ústav psychologického poradenství a diagnostiky r.s., 2003. str.186.

⁹² Tamtéž str. 7

závažnosti či nebezpečnosti. Sociálně patologické jevy (sociální deviace) v negativním a v nejširším významu slova se detailněji člení na:

- negativní společenské jevy - jde o fenomény charakteristické pro moderní konzumní společnost, míra nebezpečnosti či závažnosti jevů je nízká, stejně jako jejich konečný dopad na společnost. Společností jsou víceméně tolerovány. Mezi tyto jevy řadíme například nezaměstnanost, fluktuaci, bídu, nemocnost, úrazovost, populační nerovnováhu, rozvodovost aj.
- asociální společenské jevy - sem lze zařadit problémy, jako jsou výtržnictví, vandalismus, šikana, aktivity sprejerů, sekty, extremistická hnutí a skupiny, projevy xenofobie a rasismu apod.
- sociálně patologické jevy (v užším slova smyslu) - spadá sem čtveřice oblastí s nejvyšší mírou společenské nebezpečnosti a závažnosti: kriminalita, závislosti, prostituce a sebevraždy.

4. Praktická část

4.1 Cíle práce

Cílem výzkumné části této práce je zdokumentovat působení „víry“ na změnu myšlení osob v krizových životních situacích častokrát jako jediné východisko pro zvládnání sociálně patologických jevů a následných psychosomatických potíží. Pomocí fenomenologického zkoumání objasnit fenomén víry z pohledu respondentů, zejména porozuměním významu prožitých zkušeností s vírou, jako součást myšlení lidí.

Důležitou součástí práce bylo postihnout i zkušenosti těchto osob se zátěžovými situacemi a psychosomatickými obtížemi a způsob jak se s nimi vyrovnali či vyrovnávají. Soustředěná pozornost tedy byla zaměřena i na vztah mezi výše uvedenými dvěma jevy, jak se navzájem ovlivňují, vyloučením či potvrzením závislosti mezi změnami v jednom či druhém a pochopit jak významně a efektivně tyto změny ovlivnily potřeby každého z nich.

Pomocí obsahové analýzy, při porovnávání jednotlivých dat získaných při rozhovorech, byla provedena kategorizace perspektiv jednotlivých účastníků, se ziskem takových informací, jež jsou schopny podpořit relevantnost teorie, zda je víra schopna poskytnout oporu nebo pomoc při orientaci v každodenním životě, zejména ve spleť síti společenských vztahů či nikoliv. Za důležitý cíl praktické části byl stanoven zisk takových informací, jež poslouží k doplnění dostupných studií o moci víry a jejích léčebných účinků na naše životy.

4.2 Hlavní cíl výzkumu

Zdokumentovat působení „víry“ změnu myšlení osob v krizových životních situacích pro zvládnání sociálně patologických jevů a následných psychosomatických potíží nebo při psychosomatických projevech nemoci.

Dílčí cíle:

- analyzovat momenty, jež vedly k obrácení se k víře

- vyhodnotit zda víra pomohla při řešení některého sociálně-patologického problému
- zmapovat změny na hodnotovém žebříčku
- zjistit, zda by bylo vhodné víru nabídnout jako „novou“ alternativu v rámci terapie osobám v krizových životních situacích pro zvládnání sociálně patologických jevů či psychosomatických potíží.

4.3 Výzkumné předpoklady

Pro potřeby vytvoření zakotvené teorie v rámci zvolené formy výzkumu byly stanoveny pracovní předpoklady, jež posloužily k udržení vytýčených výzkumných záměrů.

Hypotéza 1

Původní rodina nemá vliv na utváření vztahu k víře.

Hypotéza 2

Obrácení se k víře slouží jako obranný mechanismus vůči sociálně patologickým jevům a psychosomatickým projevům nemoci.

Hypotéza 3

Vnímání víry jako životní jistoty.

Hypotéza 4

Náboženské zkušenosti jako zásadní faktor změny životního směru a životních hodnot.

4.4 Metody zpracování diplomové práce

4.4.1 Fenomenologické zkoumání

Pro zpracování výzkumu, jež je součástí této diplomové práce, byla zvolena kvalitativní metoda fenomenologického zkoumání, jejíž úlohou je popsat a analyzovat prožitou zkušenost se zvoleným fenoménem.⁹³

Hlavním cílem fenomenologického zkoumání je popsat a analyzovat prožitou zkušenost se specifickým fenoménem, kterou má určitý jedinec nebo skupina jedinců. Výzkumník analyzuje získaná data, aby zachytil esenci prožité zkušenosti. V rámci fenomenologické studie se vytváří popis a interpretace sdělených prožitků. Výsledkem je text, který „zní pravdivě“ pro toho, kdo měl danou zkušenost s daným fenoménem, a poskytuje vhled pro toho, kdo ji neměl. Fenomenologická studie nemusí začít nějakou určitou výzkumnou otázkou. Určuje se pouze směr zaměření a širší definice sledovaného fenoménu. Výzkumná otázka vzniká v průběhu sběru dat a jejich analýzy jako implicitní část snahy výzkumníka, aby porozuměl uvažovanému fenoménu. Podotázky se tvoří kolem ústřední otázky tím, jak se odhalují podstatné prvky fenoménu. Data se shromažďují obvykle pomocí kvalitativního rozhovoru.

Jakmile výzkumník shromáždil první data, přistupuje k jejich analýze. Fenomenologický přístup volíme tehdy, jestliže:

1. Chceme prozkoumat význam prožité zkušenosti jedince a porozumět mu
2. Studovaný fenomén se nejvhodněji zachytí pokusem porozumět zkušenostem účastníka
3. Fenomén není dostatečně prozkoumán.⁹⁴

Kvalitativní výzkum, jehož jednou z exploračních metod je rozhovor nebo také interview, umožňuje pronikat hlouběji ke zkoumaným jevům a situacím, než je tomu u klasické kvantitativní metody.⁹⁵

---

⁹³ HENDL. J. *Kvalitativní výzkum*, Praha: Portál, 2005. str. 50.

⁹⁴ HENDL. J. *Kvalitativní výzkum*, Praha: Portál, 2008. str. 126-127 .

⁹⁵ MAŇÁK. J. a kol. *Kapitoly z metodologie pedagogiky*. Brno: Masarykova universita, 1996. str. 74-75.

4.4.2 Zvolená metoda

Konkrétní výzkumnou metodou byla zvolena metoda rozhovoru, respektive rozhovoru fenomenologického, jako nejvhodnějšího prostředku k opatření si podkladů a informací pro účely výzkumu. Fenomenologický rozhovor – další varianta rozhovoru zaměřeného na historii života dotazovaného – požaduje, aby dotazovaný konstruoval a dával významy svému jednání v konkrétních sociálních situacích. Má tři části, jež na sebe navazují.

První rozhovor. Zaměřuje se na historii života jedince. Pomocí tohoto rozhovoru se zjišťuje biografický kontext zkušeností jedince. Úkolem tazatele je dát zkušenosti jedince do kontextu tím, že o něm zjistí co nejvíce informací ve vztahu k tématu. Spíše se používají otázky typu jak než proč. Základní otázky tedy mají tvar: Jak k tomu u vás došlo?

Druhý rozhovor. Jde o podrobnosti zkušeností. Rekonstruují se zkušenosti jedince ve vztahu k tématu. Odhalují se konkrétní detaily zkušenosti. Zaměřujeme se na současnost a minulost života jedince.

Třetí rozhovor. Požádáme jedince, aby reflektoval svoji zkušenost. Má osvětlit rozumový a citový vztah mezi životem a prací nebo rodinou.⁹⁶

Při interview bylo užito techniky polostrukturovaného rozhovoru, neboť je pro něj typické, že se vyznačuje vysokou výpovědní hodnotou pramenící z důvěry respondenta. Otázky pro účely tohoto rozhovoru byly stanoveny pouze rámcově tak, aby co nejlépe vystihovaly a podchycovaly myšlenky, jež jsou důležité pro stanovený cíl výzkumu. Rozhovor je veden s každým respondentem zvlášť s možností volby místa konání rozhovoru. V polostrukturovaném interview je aktivita kladena spíše na dotazovaného, který má poměrně velkou volnost, dále na strukturu a obsah odpovědí, dotazovaný si sám volí styl odpovědí. Podporována byla maximální spontánnost respondenta při sdělování svých myšlenek, dojmů, názorů a zkušeností. Velkou výhodou této výzkumné metody byl skutečně bezprostřední kontakt se zkoumanou osobou, kdy bylo možné zachytit jemné nuance projevů respondenta při odpovědích

---

⁹⁶ HENDL. J. *Kvalitativní výzkum*, Praha: Portál, 2008. str. 180.

např. emoční projevy, mimika, gestikulace, hlasitost projevu, kladení důrazu na určitá slova ap.⁹⁷

Rozhovory byly přepisovány pro větší autentičnost v takové podobě, jak se jednotliví respondenti vyjadřovali. V průběhu metodologického výzkumu byl proces úvah nad otázkami působení víry v souvislosti se stanovenými cíli řízen paradigmatickým modelem, kdy jev - tedy dominantní kategorie byla vymezena velmi jednoznačně a je jím sama víra, k ní se pak ostatní kategorie váží a soustřeďují.⁹⁸

Vymezení jednotlivých kategorií je následovné:

1. víra / jak chápe respondent její postatu a co si pod tímto pojmem představuje /
2. vliv prostředí / jaký vliv mělo okolní prostředí - partner, rodina, zaměstnání apod.
vliv na utváření osobnosti a chování respondenta
3. životní styl – životní styl respondenta v kontextu s osobním a pracovním životem
4. sociální statut respondenta – sociální postavení, role a uplatnění ve společnosti
5. psychický a fyzický stav – zdravotní stránka, konkrétní psycho-somatické projevy a
vliv víry
6. nový životní směr – události, jež vedli u respondenta ke změně a obrácení se na
víru
7. zpětná vazba - co víra respondentovi dala, příčinné podmínky ve spojitosti s
následkem

---

⁹⁷ FERENČÍK. J. *Úvod do metodologie psychologického výzkumu*. Portál. Praha 2000. str. 175.

⁹⁸ NOVÝ. J.. *“Církev, náboženství a sekty v České republice”*. Magisterská diplomová práce. Brno: Pedagogická fakulta .MU.2007

Použitý paradigmatický model

Příčinné podmínky	Fenomén víry	Intervenující podmínky	Strategie jednání a interakce	Následek	Zpětná vazba
události, jež předcházely nebo přímo vedly k pozorovanému jevu	vlastnosti, kulturní prostředí a další souvislosti, jež se rovněž k danému jevu váží	strategii jednání, kterou, přímo ovlivňují intervenující podmínky/ např. rodina, vztahy, vliv okolí/	činnosti jež se k jevu váží přímo a mají procesuální charakter	Následky fenoménu víry a souvislostí, jež se k danému jevu váží	Vliv daného výstupního jevu zpětně na vstup

Tabulka č. 1

4.4.3 Charakteristika zkoumaného souboru

Základní soubor pro výzkum tvoří lidé ve středním, produktivním věku, kteří se setkali se sociologicko-patologickými jevy a následnými psychosomatickými obtížemi či se u nich projeví vážné psychosomatické projevy onemocnění. Oslovení respondenti žijí na území města Příbrami a jeho blízkém okolí. Jde o osoby v rozmezí 33-53 let, jedná se o 3 ženy a 2 muže. Výběr není omezen pouze na určitou skupinu osob, jako např. dosaženým stupněm vzdělání, místem zaměstnání, rodinné podmínky ap., ale snaží se postihnout celé spektrum naší společnosti. Ze základního souboru pomocí záměrného výběru byla provedena podrobná selekce respondentů, kteří jsou odpovídajícím, reprezentativním vzorkem pro uvedenou lokalitu a korespondují s cílem této práce. Rozhovory byly vedeny vždy v místech, které si oslovené osoby samy určily a to z toho důvodu, aby se cítily bezpečně a snáze a otevřeněji hovořily k nastíněným otázkám. Interpretace zjištěných výsledků v rámci zakotvené teorie je schopna podat ucelený přehled o fenoménu víry v konkrétních situacích, jež jsou tématem práce vymezeny. Kvalitativním zpracováním se podařilo objasnit vazby a příčiny, které vedou člověka s psychosomatickými projevy nemoci k radikálnímu přehodnocení svých názorů a obrácení se k opačnému pólu duchovního charakteru.

V rámci zajištění ochrany osobních dat osob poskytujících rozhovor ve smyslu zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů, nejsou v diplomové práci uváděna osobní data, ale pouze takové indicie, které jsou pro účely práce dostačující, a není z nich možno identifikovat žádnou konkrétní osobu.⁹⁹

4.4.4 Co všechny respondenty spojuje?

Výše již bylo řečeno, že tato studie se snaží sledovat především okolnosti, příčiny a afilaci jedince k určité náboženské skupině či učení, jež se řadí mezi nová náboženská hnutí. Stručněji vyjádřeno, jedná se zde o sledování procesu konverze u lidí, kteří mají psychosomatické projevy onemocnění. A jak již také bylo zmíněno, ona konverze je zde vnímána jako postupně vyvíjející se a na mnoha faktorech závisící sociální posun. Je proto důležité stále si uvědomovat to, že dochází ke konverzi postupně, někdy dokonce částečně neuvědoměle prostřednictvím sociálních vztahů.

Na základě tohoto pojetí konverze, jež je v této práci uplatňováno, je dobré stále mít na paměti a uvědomovat si to, že každý z respondentů tohoto výzkumu, než dospěl k nynějšímu stavu, v němž významnou roli hraje jisté náboženské hnutí či učení, musel ve svém životě projít cestou, která jej přivedla až k jeho současné religiozitě. K tomu, aby tuto cestu celou úspěšně absolvoval, musel na ní procházet určitými etapami a nechat na sebe působit jisté faktory.

4.5 Struktura a postupy výzkumu

Pro co největší reliabilitu výzkumu je rovněž důležitá jasná definice výzkumného vzorku, na jehož základě se prostřednictvím záměrného výběru vyberou nejvhodnější respondenti.

---

⁹⁹ NOVÝ. J. *“Církev, náboženství a sekty v České republice”*. Magisterská diplomová práce. Brno: Pedagogická fakulta, MU.2007

4.6 Kategorizované výpisky rozhovorů s respondenty podle paradigmatu zakotvené teorie

Vzhledem k tomu, že zakotvená teorie je návrhem hledání specifické „substantivní“ teorie, která se týká jistým způsobem vymezené populace, prostředí nebo doby má teorie podobu typologie, kterou pak lze považovat za teorii pouze tehdy, pokud její komponenty a kategorie jsou přesvědčivě dokumentované, zdůvodněné a navzájem propojené.¹⁰⁰ Tři základní prvky zakotvené teorie jsou koncepty /teoretické pojmy/, kategorie, které představují „základní kameny“ vznikající teorie a propozice, které formulují zobecněné vztahy mezi koncepty a kategoriemi. Celá analytická práce směřuje k identifikaci ústřední kategorie zkoumaného materiálu, jež je centrem hierarchické sítě kategorií. Identifikace a propracování kategorií se děje v několika vzájemně se prolínajících fázích, kdy se celý analyzovaný materiál opakovaně zpracovává. Tento proces se nazývá teoretické kódování. Přístup vychází z toho, že za empirickými indikátory/ způsoby chování, události / stojí latentní kategorie / konceptuální kódy, konstrukty/. Několik tematicky podobných kategorií pak ukazuje na jednu ústřední kategorii, která představuje hlavní téma datového materiálu. Návrh teorie zahrnuje formulaci kategorií a vztahů mezi nimi / propozic /. Během tohoto procesu se zaznamenávají pomocí poznámek dojmy, asociace, otázky, nápady a tím se doplňují a vysvětlují nalezené kódy. Kódováním se rozumí rozkrytí dat směrem k jejich interpretaci, konceptualizaci a nové integraci. Strauss a Corbinová rozlišují tři procedury, jak zacházet s analyzovaným textem – otevřené kódování, axiální kódování a selektivní kódování. Tyto procedury se nemusí používat zcela odděleně. Analýza dat začíná otevřeným kódováním, poté axiálním a ke konci analýzy se provádí kódování selektivní. Celý proces doprovází tvorba poznámek jako podkladů pro zdůvodnění vznikající teorie.

Otevřené kódování se provádí prvním průchodem daty, lokalizují se při tom témata v textu a přiřazují se jim označení. Otevřené kódování lze aplikovat různým způsobem, lze kódovat slovo po slovu, podle odstavců, anebo podle celých textů a případů. V této práci bylo použito kódování podle celých případů.

---

¹⁰⁰ HENDL, J. *Kvalitativní výzkum m.* Praha: Portál, 2008. str. 243.

V průběhu axiálního kódování uvažujeme o příčinách a důsledcích, podmínkách a interakcích, strategiích a procesech a tvoříme tak „osy“ propojující jednotlivé kategorie. Abychom odhalily vztahy mezi různými kategoriemi, musíme zkoumat, které kombinace znaků v kategorii jsou propojené s jinou kombinací znaků v jiné kategorii.

Selektivní kódování začíná s integrací výsledků. Základem pro selektivní kódování je axiální kódování, kterým jsme získali obraz o vztazích mezi různými kategoriemi. Poté co se dokončila formulace vztahů k ústřední kategorii, se všechny její vlastnosti a dimenze znovu přezkušují pomocí dat. To platí i pro celou navrženou teorii.¹⁰¹ V této práci byly na základě axiálního kódování přeskupeny jednotlivé repliky, kódově a číselně označené, do příslušných kategorií, které byly stanoveny tak, aby korespondovaly s výzkumným paradigmatem zakotvené teorie.

V závěrečné fázi výzkumu v průběhu selektivního kódování je základní kategorie uváděna do vztahu s kategoriemi ostatními, je provedena analýza zjištěných výsledků a učiněn závěr s vytvořením zakotvené teorie. V této fázi analýzy jde především o integraci, označující proces vedoucí ke stále komplexnější organizaci jednotlivých částí teorie.

4.7. Dílčí informace k prováděnému výzkumu

Abychom mohli ověřit správný postup a cit výzkumníka při selekci respondentů z celého výzkumného vzorku, tedy zjistit zda byli vybráni skutečně reprezentativní jedinci, je struktura dat a informací o jednotlivých osobách rozvržena následovně:

- A) Osobní údaje a údaje o poměrech
- B) Charakteristika respondenta na základě vlastních postřehů získaných při prováděných rozhovorů a osobním styku

---

¹⁰¹ HENDL, J. *Kvalitativní výzkum*. Praha: Portál, 2008. str. 244-252 .

Případová studie č. 1 - rozhovor se Světlanou Z.

A) Osobní údaje a údaje o poměrech

Věk: 40

Rodinný stav: svobodná

Dosažené vzdělání: středoškolské

Rodinné poměry: přítel, 2 děti - dcery, rodiče – otec žije, matka zemřela v roce 2005, avšak byli rozvedeni a bydleli odděleně

Bytové poměry: vlastní dům

Vyznání: křesťanské

Církev nebo náboženská společnost: Církev živého boha od roku: 2011

B) Charakteristika respondenta na základě vlastních postřehů získaných při prováděných rozhovorech a osobním styku

Světlana je velmi sympatická, pěkná mladá žena vyšší postavy s polodlouhými blond vlasy vždy upravenými, decentně a čistě oblečena, na krku nosí zlatý řetízek s křížkem. Působí velmi sympaticky, má kultivovaný projev a umí projevit radost a veselí. Světlanu znám, již několik let jako velice otevřenou a kamarádkou ženu. Proto jsem si jí také zvolila jako prvního respondenta, abych si ověřila své schopnosti vedení rozhovoru bez zbytečné trémy. Světlana byla velice ochotná mi poskytnout potřebné informace nejen o sobě, ale i víře, které se plně oddala a celý její život je tím řízen. Její rodinný život je v současné době vcelku spokojený a každou volnou chvíli se snaží prožívat společně s rodinou. Sama navrhla k provádění rozhovorů místo jejího bydliště, z důvodu péče o děti a známého neohrožujícího prostředí. Dětem se věnuje na sto procent, příprava do školy, vzdělávání v rodinném kruhu, hra, to je její každodenní náplň. Zasněcuje je nenásilnou formou do křesťanské víry. Přesto, že Světlana na první dojem působí jako introvertní osobnost, byla pro mne překvapivá její otevřenost ve všech oblastech dotazů.

Případová studie č. 2 - rozhovor s Marií Š.

A) Osobní údaje a údaje o poměrech

Věk: 53 let

Rodinný stav: vdaná

Dosažené vzdělání: středoškolské

Rodinné poměry: manžel, 3 děti – 2 dcery, 1 syn, rodiče – otec již nežije, matka žije sama s nejmladší dcerou a vnukem

Bytové poměry: vlastní dům

Vyznání: bez vyznání. Ve svém životě uplatňuje různé formy západní spirituality, či starých náboženství /shamballa, reiky, magie, apod./

Církev nebo náboženská společnost: není členkou žádné církve ani náboženské společnosti

B) Charakteristika respondenta na základě vlastních postřehů získaných při prováděných rozhovorech a osobním styku

Marie je velmi milá, starší žena / má nejstarší respondentka / menší baculaté postavy s krátkými hnědými vlasy. Působí klidným introvertním dojmem. Při prvním kontaktu budila dojem, že s ní bude velmi těžká komunikace, působila jako málomluvná, ale po úvodním rozhovoru se velice rychle ztotožnila s rolí respondenta a uvolněně a poměrně erudovaně odpovídala k jednotlivým pokládaným otázkám. Marii znám, díky přednášce na téma léčení pomocí shambally, které jsem se před rokem zúčastnila. Od té doby se pravidelně setkáváme na různých společenských akcích s podobně laděnou tematikou.

Případová studie č. 3 - rozhovor s Petrem S.

A) Osobní údaje a údaje o poměrech

Věk: 33

Rodinný stav: svobodný

Dosažené vzdělání: středoškolské

Rodinné poměry: sám, bezdětný, oba rodiče žijí ve společné domácnosti

Bytové poměry: vlastní byt

Vyznání: bez vyznání

Církev nebo náboženská společnost: není členem žádné církve ani náboženské společnosti. V současné době praktikuje buddhismus

B) Charakteristika respondenta na základě vlastních postřehů získaných při prováděných rozhovorech a osobním styku

Petr je velice charismatický mladý muž, vyšší postavy s černými na krátko ostříhanými vlasy. Vždy pěkně upravený, který dělá dojem člověka, který ví, co chce a jde si za tím. Přesto však působí poněkud strhaným dojmem v tváři, který je dán zřejmě následkem jeho životních problémů s alkoholem Jeho cesta k víře tudíž není zcela typická díky výše uvedenému problému, tedy sociálně patologickému jevu, jež je součástí prováděného výzkumu.

Petra jsem znala již z dřívější doby, neměla jsem problém s ním navázat kontakt a při žádosti, zda by mi byl ochoten poskytnout rozhovor na dané téma mne nejen neodmítnul, ale byl tím i nadšený. Rozhovor se nakonec uskutečnil v jedné klidné útulné čajovně v místě jeho bydliště.

Případová studie č. 4 - rozhovor s Karlem N.

A) Osobní údaje a údaje o poměrech

Věk: 45

Rodinný stav: ženatý

Dosažené vzdělání: vysokoškolské

Rodinné poměry: manželka, 2 děti - dcery, rodiče – oba žijí ve společné domácnosti,
oba rodiče již nežijí

Bytové poměry: vlastní byt 3+1

Vyznání: křesťanské

Církev nebo náboženská společnost: Společnost Svědků Jehovových od 1992

B) Charakteristika respondenta na základě vlastních postřehů získaných při prováděných rozhovorech a osobním styku

Karel je střední postavy, štíhlý, vlasy střižené na mikádo, obléká se střízlivě, čistě, bez výstředností. Přesto, že jsem Karla znala z běžného styku tzv. „podle vidění“, blíže jsem se s ním seznámila až po doporučení svého známého, který pro mne byl jakýmsi vrátným při navázání prvního kontaktu. Jeho rodinný život je klidný, uspořádaný a plnohodnotný, velmi pečlivě se stará o své 2 dcery. Karel rád dochází do společenství, je mu velice blízký způsob výkladu bible a jeho snem je město, ve kterém bydlí, plné lidí s láskou k Jehovovi a tudíž i k sobě navzájem. Rozhovory byly vedeny v místě bydliště Karla, kde se cítí velmi bezpečně, což napomohlo k jeho otevření se na položené otázky. Po navození důvěryhodné a otevřené atmosféry se projevila jeho silná názorově vyhraněná osobnost, která vidí smysl života na zemi v plném oddání se Jehovovi.

Případová studie č. 5 - rozhovor s Blankou V.

A) Osobní údaje a údaje o poměrech

Věk: 46

Rodinný stav: vdaná

Dosažené vzdělání: vysokoškolské

Rodinné poměry: 3 děti – 2 synové a 1 dcera, rodiče již nežijí

Bytové poměry: vlastní byt 2+1

Vyznání: křesťanské

Církev nebo náboženská společnost: římskokatolická církev od narození

B) Charakteristika respondenta na základě vlastních postřehů získaných při prováděných rozhovorech a osobním styku

Blanka je žena středního věku, vkusně oblečená a upravená, menší a štíhlé postavy. Patří k lidem, které v davu určitě nepřehlédnete. Už na první pohled působila velice sympaticky, neustále se usmívala, byla velmi otevřená, a když vstoupila do dveří, přinesla s sebou pohodu. Blanka žije ve spokojeném manželství s vysokoškolsky vzdělaným mužem, s nímž má tři děti. Blanka je velice silně orientovaná na rodinu, své děti již od dětství vedla k víře. Její víra ji pomáhala zejména v těžkém období před 5 lety, kdy bojovala s rakovinou děložního čípku. Blanku jsem poznala díky své kamarádce, která též pracuje v sociální oblasti a rozhovor s ní mi zprostředkovala. Z Blanky jsem měla dojem, že ze všech oslovených respondentů má víru nejvíce zakotvenou ve svém životě. Rozhovor s Blankou se uskutečnil v místě jejího pracoviště, kde se cítila uvolněná a řekla bych, že i s nadšením mi odpovídala na všechny mé otázky.

Hypotéza 1

Původní rodina nemá vliv na utváření vztahu k víře.

Vliv prostředí / jaký vliv mělo okolní prostředí - partner, rodina, zaměstnání apod., vliv na utváření osobnosti a chování respondenta

Subkategorie - původní rodina

SZ II/3

Dětství jsem podle mého prožívala poměrně hezky, zdálo se, že mi nic nechybělo, až na to, že od nás můj otec odešel, když mi bylo 15 let. Otec byl věřící, matka nikoliv. Ale nikomu svůj názor na boha nevnucoval, vlastně s námi ani o něm nemluvil.

MŠ II/9

Nikdo z naší rodiny nebyl nábožensky založený ani s vírou svázaný, ale měla jsem zjevení asi v deseti letech - panenku Marii. Beru to tak, že ona je jako ochránkyně dětí a měla mě chránit hlavně kvůli tomu, že díky otci, který byl alkoholik jsem měla traumatické zážitky z dětství. Tady zřejmě byl asi zrod mé víry.

KN II/2

Maminka s tatínkem byli katolíci a víceméně mě ke katolické víře vychovávali. Kolem osmnáctého roku života jsem se však dozvěděl o učení svědků Jehovových, začal jsem se skrze jejich členy dozvídat různé informace, dva roky jsem pečlivě studoval Bibli a následně jsem se rozhodl, že touto životní cestou chci jít.

BV II/4

Jsem pokřtěná katolička stejně jako můj otec a moji tři sourozenci. Maminka byla oficiálně „bezvěrec“, fakticky však hluboce věřila v Boha, i když jinak. Byla ovlivněna svým otcem, mým dědečkem, který vystoupil po negativních zkušenostech s katolickým knězem v první světové válce z církve a později se dal ke Svědkům Jehovovým.

PS II/7

Naše rodina žila v duchu ateistickém, rodiče snad tehdy měli strach ukázat, že jsou věřící nebo co. Dětství jsem podle mého prožíval poměrně hezky, zdálo se, že mi nic nechybělo, ani Bůh.

Zhodnocení hypotézy

Vzhledem k tomu, že v České republice byla církevní činnost i praktikující křesťané v minulém století vystaveni snad největší perzekuci ze všech okolních zemí, navíc v té době být věřícím a veřejně se k tomu hlásit bylo rizikem a i na školách se náboženství vyučovalo je to jeden z hlavních důvodů nepříliš duchovního života u nás. Pokud tyto tradiční duchovní hodnoty nebyly předávány v rodinách z generace na generaci, neměli děti či mladí lidé o Bohu a Boží vůli ani tušení. Přesto je z rozhovorů patrné, že se čas od času v myslích respondentů objevovaly záblesky, jež si nedokázali vysvětlit a začali si v souvislosti s tím klást otázky.

Hypotéza 2

Obrácení se k víře slouží jako obranný mechanismus vůči sociálně patologickým jevům a psychosomatickým projevům nemoci

Nový životní směr – události, jež vedli u respondenta ke změně a obrácení se na víru

Subkategorie - vývoj cesty k víře

SZ VI/11

Přestože jsem pomoc hledala v různých sférách duchovních směrů, nikdo mi nedokázal s mými psychickými problémy pomoci. Až v den, kdy jsem se rozhodla v zoufalství, že navštívím psychiatra. Vzpomněla jsem si na pastora, na kterého jsem dříve získala číslo. Byl to pastor z Církve Živého Boha v Příbrami.

MŠ VI/10

Ve 49 letech jsem se poprvé zúčastnila přednášek shambally a vzhledem k tomu, že jsem měla příliš vysoké ego, nevěřila jsem tomu, že by to mohlo 100% fungovat. Ale později jsem měla různé vize, např. že jsem seděla ve zlaté kouli se zlatou hvězdou nad hlavou, a zažívala jsem stav naprosté lásky, čisté lásky. Od té doby nastal obrat k lepšímu.

KN VI/14

Zásadním faktorem změny bylo dovědět se, že konám Boží vůli, vůli Boha Jehova. Vždy jsem toužil dělat to, co po mě Bůh chce. Pak už nebylo co řešit. Celá změna trvala něco málo přes týden. Nejkrásnější bylo přijmout Jehovu do svého srdce. Tenkrát mi bylo asi 24 let.

PS VI/3

Dnes se divím, že jsem některé své životní experimenty přežil ve zdraví. Potom, jsem hledal to, co bylo životem prověřeno jako účinné. A po setkání s mým Mistrem to, co bylo pro mne potřebné. To opravdu vyžadovalo mnohé opustit, přehodnotit a najít novou autentickou polohu. Proto asi nejsem filozoficky ani duchovně nějak vyhraněn. A dnes bych se nazval jako buddhista.

BV VI/9

Cokoliv jsme se učili o vývoji člověka, vždy jsem byla zkoušená a vždy před celou třídou konfrontována se svojí vírou. To mě nutilo k neustálé reflexi toho, co mi říkali

doma, a toho, co mi říkali ve škole. A tak jsem se v důsledku milosti křtu, pevného postoje svých rodičů a paradoxně i úsilí školy o moji převýchovu, stala přesvědčenou katoličkou. Velký vliv na mne měl i kněz, ke kterému jsem chodila na náboženství. Byl vzdělaným, laskavým a moudrým člověkem, který velmi ovlivnil moji životní cestu. Dodnes na něj s láskou vzpomínám.

A dalším důležitým obdobím, kdy jsem se jen upevnila ve své víře, byla doba léčení z rakoviny.

Subkategorie - zátěžové životní zkušenosti

SZ II/6

V partnerském vztahu se objevily před 5 lety ze dne na den dluhy způsobené špatně vedeným účetnictvím, které jsme dodnes nuceni splácet. Způsobily velký existenční tlak, pokles životní úrovně, nejistotu, stres, strach. Znovu to vyvolalo úzkosti, které jsem prožívala před 8 lety při nevléčitelné nemoci mé maminky. Po smrti maminky jsem hodně zkoumala duchovní svět a zabývala se řadou směrů (karma, posmrtný život, numerologie, horoskopy, výklad karet, spiritualismus).

Později jsem pochopila, že zřejmě při spiritistické seanci se na mě jakoby napojilo „něco zlého, co nešlo vidět, ale slyšet ano. Mohu nyní s odstupem říci, že jsem málem přišla o rodinu, rozum i o svůj život. Byla jsem velmi zoufalá, s bolestí a vinnou na srdci, do čeho jsem svou rodinu, partnera, děti zatáhla. Navíc jsem měla tři čtvrtě roku obrovské závratě od páteře, které se mi opakovaly jednou měsíčně. V tomto období, partner byl velice trpělivý, naslouchal mi.

MŠ II/11

Ve 20 letech jsem se vdala, chtěla jsem si vytvořit novou lepší rodinu, ale protože jsme s manželem začali podnikat a do toho hned po sobě 3 děti, vše ve stresu, bez odpočinku, dovolené, začaly se projevovat mé potíže, hlavně s ledvinami, které málem skončili dialýzou.

KN II/7

Někdy na jaře asi tak pouhé dva měsíce potom, co se u mě projeví první ataky mé nemoci, mi lékař sdělil, že mám roztroušenou sklerózu. Po odchodu z ordinace jsem si

okamžitě začal připomínat biblické proslovy, které jsem znal nazpaměť. Určitě na mě musel působit Jehovův duch, protože myšlenka na smrt mě neděsila. Jehova mi od té doby neustále žehnal v mnoha směrech. Dalším požehnáním byli členové mé rodiny a také duchovní bratři a sestry, kteří mi projevovali neochvějnou lásku a podporu. Někteří dokonce docházeli k nám domů, aby pomáhali s péčí o mě.

PS II/8

Prostě jsem hledal něco, čím bych ten život naplnil, ať je to alkohol, drogy nebo promiskuita, protože všechno to pramení ze žízně po životě. Tu každý člověk má. V té době jsem nahrazoval jednu závislost druhou. Nejhorší asi byl alkohol a gamblerství. Není hřích napít se vína, ale hřích je opilství a tak je to i s dalšími oblastmi našeho života. Víno si občas dám, ale protože vím, že s každou další sklenkou padají zábrany a člověk by dělal i to čeho by později litoval, proto si dám jen málokdy, většinou jen na vánoce.

BV II/2

Bylo to mé nejvíce duchovní období v životě. Nejdůvěrnější vztah s Bohem. Četla jsem v té době knihu Job, který byl zbožný člověk, který vše dělal správně, ale stihly ho kruté rány, nemoc, chudoba, smrt blízkých. Job nezatrpkl. Bůh mu nedal odpověď na otázku proč, ale ukázal mu velikost svého stvoření. Stejně tak Bůh mě nedal odpověď na mé trápení, ani proč jsem musela nést tento kříž. Ale vím, že jsem to já, kdo jej má nést, že jej Bůh přichystal dávno před mým narozením a měl k tomu svůj důvod. Někdy je těžké hned poznat, co ode mne Bůh chce, ale když nad tím přestanu „mudrovat“ a nechám to na něm, vždycky se dřív nebo později ukáže, že všechny těžkosti byly nutné k tomu, abych se na své cestě posunula. Někdy je nejtěžší právě to, nechat iniciativu na Bohu, když už sama nemohu nic udělat. Pokud se to podaří a problémy pomyslně zabalím do balíčku a pošlu je nahoru, zmizí strach i obavy a zaplaví mě pocit radosti, že jsme v rukou Božích.

Zhodnocení hypotézy

Z provedeného výzkumu bylo zřetelně zjištěno, že víra významnou měrou pomáhá osobám s prožitými sociálně patologickými jevy a psychosomatickými projevy nemoci

při jejich zvládnání, pokud se stanou její obětí. Stává se výraznou motivační složkou, proč od svého konkrétního jednání či závislosti ustoupit. Víra v Ježíše Krista, potažmo Boha, Jehovu, Buddhu či jiné duchovní učení se svými předkládanými pravdami dokáže činit „zázraky“ v myslích stávajících i nových věřících, pokud svou víru berou skutečně vážně a upřímně. Sdělení vážné diagnózy bylo pro 3 mé respondenty zlomovým bodem jejich života. U všech, v kontextu uvědomění si vlastní smrtelnosti, došlo k přehodnocení hodnotového žebříčku, jejich postojů a smyslu života. Uvědomili si, že jejich psychické i fyzické síly jsou omezené. Jak řekl respondent Karel N., krize mu vzala iluzi o vlastní neporazitelnosti, ale dala mu uvědomění, že jsou situace, které musí přijmout a jiné, se kterými se dá nebo dokonce musí bojovat.

Jak je také z rozhovorů patrné, působení sociálně patologických jevů a psychosomatických projevů nemoci mění mnohé životní podmínky jedince a tedy i proces konverze je jeho přítomností determinován.

Hypotéza 3

Vnímání víry jako životní jistoty.

Víra jako ústřední kategorie / jak chápe respondent její postatu a co si pod tímto pojmem představuje /

SZ I/10

Je to důvěra v bytost (v Boha), který není vidět, ale jsem si jistá, že je, protože mi zachránil život a pomáhá mi v reálném životě.

MŠ I/5

bez víry bych tady asi nemusela být, vzhledem k mé diagnóze. Víra je pro mě energie, která mě naplňuje světlem, čistotou a láskou.

KN I/11

„Jehova jest můj pastýř, nebudu mí-ti žádného nedostatku. Na pastvách zelených pase mne, k vodám tichým mě přivodí. Duši mou občerstvuje, vodí mne po stezkách

spravedlnosti pro jméno své. Byť se mi dostalo jí-ti přes údolí stínu smrti, nebudu se báti zlého, neboť ty se mnou jsi, prut tvůj a hůl tvá, toť mne potěšuje. Strojíš hojný stůl před obličejem mým naproti mým nepřátelům, pomazuješ olejem hlavy mé, kalich můj naléváš, až oplývá. Nadto i dobrota a milosrdenství tvé následova-ti mne budou po všechny dny života mého, a přebýva-ti budu v domě Jehovově za dlouhé časy.“

PS I/5

Vždycky jsem měl buddhovskou podstatu. Mysl vždy byla nezničitelným jasným světlem. Buddha nám nemůže nic dát. To, co může udělat, je odstranit zatemnění a závoje, které nám brání prožívat svou buddhovskou podstatu.

BV I/17

Žít v milosti posvěcující pro mne znamená žít v důvěrném vztahu s Bohem, který je skálou, o kterou se lze opřít. Sv. Pavel ve svém listu Korintským (Kor. 12-14) ukazuje cestu Velepísní lásky:

„Kdybych mluvil jazyky lidskými i andělskými, ale lásku bych neměl, jsem jenom dunící kov a zvučící zvon. Kdybych měl dar proroctví, rozuměl všem tajemstvím a obsáhl všecko poznání, ano kdybych měl tak velikou víru, že bych hory přenášel, ale lásku bych neměl, nic nejsem. A kdybych rozdal všecko, co mám, ano kdybych vydal sám sebe k upálení, ale lásku bych neměl, nic mi to neprospěje. Láska je trpělivá, laskavá, nezávidí, láska se nevychloubá a není domýšlivá. Láska nejedná nečestně, nehledá svůj prospěch, nedá se vydráždit, nepočítá křivdy. Nemá radost ze špatnosti, ale vždycky se raduje z pravdy. Ať se děje cokoliv, láska vydrží, láska věří, láska má naději, láska vytrvá. Láska nikdy nezanikne. Proroctví – to pomine; jazyky – ty ustrnou; poznání – to bude překonáno. Vždyť naše poznání je jen částečné, i naše prorokování je jen částečné; až přijde plnost, tehdy to, co je částečné, bude překonáno. Dokud jsem byl dítě, mluvil jsem jako dítě, smýšlel jsem jako dítě, usuzoval jsem jako dítě; když jsem se stal mužem, překonal jsem to, co je dětinské. Nyní vidíme jako v zrcadle, jen v hádance, potom však uzříme tvář v tvář. Nyní poznáváme částečně, ale potom poznáme plně, jako Bůh zná mne. A tak zůstává víra, naděje, láska – ale největší z té trojice je láska.

Životní styl – životní styl respondenta v kontextu s osobním a pracovním životem

Subkategorie – pravidla a postoje

SZ III/20

Věřit Bohu a jeho slovu je proto můj životní postoj, který mi dává sílu, překonávat i úskalí života. Snažím se žít dle křesťanských zásad, dle desatera a vyvarovat se smrtelným hříchům. Těchto principů užívám i při své práci a nečiní mi to žádných problémů ani překážek. Dospěla jsem k závěru, že s modlitbou a Boží pomocí mnohem snáze zvládám různé pro mne důležité mezní situace.

MŠ III/ 14

Měli bychom žít v souladu s deseti božími přikázáními a žít s čistým štítem.

KN III/1

Zvlášť blízká jsou mi slova apoštola Pavla: „Nevzdáváme [se], ale i když člověk, jímž jsme zevně, chřadne, člověk, jímž jsme uvnitř, je jistě den za dnem obnovován.“ Jednoznačně jsem člověk, který den za dnem zevně chřadne. Jsem ale rozhodnutý za žádnou cenu se nevzdat. Co mi dodává sílu? Upírám oči víry na to, co „není vidět“. K tomu patří i požehnání v podobě nového světa, kde mě Jehova kompletně ‚obnoví‘. (2. Korint’anům 4:16, 18)

PS III/19

Cílem mé cesty je zaujetí správného postoje a vztahu ke své osobě i celému univerzu. Je to vztah oproštěný od chtivosti, nenávisti, upoutanosti a zaslepení, vztah naplněný soucitem, volností a moudrostí. Vhled do podstaty sebe sama i světa nás vyvádí z iluze a nevědění. Zní to docela snadně, ale snadné to vůbec není. Dokázat vidět věci tak jak skutečně jsou, předpokládá nedeformovanou mysl. Ani jedním, ani druhým běžný člověk nevládne. V běžném životě se snažíme neustále uhýbat vyšším úrovním pravdy a poznání Já se pořád snažím na sobě den co den pracovat.

BV III/7

Snažím se žít podle Desatera a o všem, co dělám, přemýšlím pod zorným úhlem své víry. To mi dává velkou svobodu a radost. Každou neděli chodím do kostela a to nikoliv z povinnosti nebo proto, že to katolík má. Je to pro mne příležitost k setkání s Bohem a ke zklidnění, svátek. Nejtěžší pro mne je v každodenním životě milovat i ty, kteří mi právě lásku neprojevují. Víím, ale že to je jediná správná cesta a že nerezignovat na přikázání lásky, má hluboký smysl.

Zhodnocení hypotézy

Víra jako ústřední kategorie, jako životní jistota zde hraje primární roli. Stává se v životě člověka, který uvěřil nejen pomocníkem při zvládání zátěžových situací, ale také prostředkem, motivem, i výsledkem jeho jednání a chování. Také zde byla potvrzena hypotéza, že vnímání víry jako životní jistoty, je u oslovených respondentů vysoce postavená priorita v jejich životním žebříčku hodnot. Víra není vztahem, který by měl převážně nebo pouze emocionální dimenzi. Je vztahem, který orientuje v celém životě svými obsahy. Tyto obsahy víry mohou být člověku víceméně zřejmé, blízké a v zásadě milé. Mohou být ovšem také těžko srozumitelné, vzdálené nebo v dané etapě života subjektivně nepřístupné. Proto může být víra prožívána jako jistota, ale také jako bolest nebo trápení, když se tomuto vztahu nedaří nebo když se jeho obsahy člověku jeví jako nesrozumitelné nebo nepřístupné.

Když se podíváme na reálné prožívání oslovených respondentů tak, můžeme jejich zkušenosti rozřadit do určité obrazné typologie. Blanka V., chápe víru jako **kotvu**, jako jistotu, kterou člověk má v proměnlivostech světa a života. Víra v tomto případě může být pevná a rostoucí, může však také být pevná a zcela strnulá. Respondent Karel N. chápe víru jako **křídla**, zvláště ve chvílích, kdy člověk objeví víru jako silnou a šťastnou součást života, ať už je to při první konverzi nebo při nějaké obnově víry po letech, je její prožívání podobné jakémusi vznášení se či letu, při kterém se zdá každá překážka malá a neustálá cesta k výšinám reálná. Respondent Petr S. vnímá víru jako **světlo**. Takovéto chápání víry se často objevuje u lidí, kteří prožívali život jako málo srozumitelný a pochopitelný, zažijí svou otevírací nebo prohlubující se víru jako světlo, které jim ozařuje do té doby těžko pochopitelné nebo špatně přijatelné oblasti

života. Pokud má člověk schopnost a ochotu v tomto světle vnímat věci postupně nově nebo v jiných obrysech než tomu bylo do té doby, může zažívat víru jako velmi užitečnou pomoc na cestě poznávání vlastního života i světa. Světlana Z . a Marie Š . vnímají víru jako **utěšitele a pomocníka**. Ta se objevuje u lidí, kteří mají slabou nebo již zapomenutou víru v situaci, kdy se setkají s velkým trápením a ohrožením (např. těžká nemoc, ohrožení rodinných vztahů, úmrtí, rozpad manželství apod.) objeví někdy křesťanskou víru nově a propůjčí tomuto objevu velkou a zásadní důležitost. Pokud ohrožení a zejména nastalé utrpení vedlo k osvobození od falešných jistot, k odložení nedůležitých témat života a objevení skutečně nosných prvků v životě, může takovéto objevení víry jako utěšitele a pomocníka vést k jejímu oživení, prohloubení a taková víra potom v životě zůstává.

Hypotéza 4

Náboženské zkušenosti jako zásadní faktor změny životního směru a životních hodnot

Subkategorie - osobní zkušenost s Bohem, Boží vůlí

SZ VII/13

Syn Ježíš Kristus svou obětí na kříži zaplatil za každý hřích, chudobu a nemoci. Touto obětí nám dal Život ve světle, Zdraví, Prosperitu, Ochranu, Autoritu. Když ho přijmu do svého srdce, stanu se božím dítětem a budu pod Boží ochranou. Zjistila jsem, že to je právě TO co hledám. Přijala jsem Boha, jeho syna Ježíše Krista do svého srdce. Bůh byl pro mě poslední naděje v mém životě. Bůh mi zachránil život, vytrhl mě z temnoty. Věřte, že je i duchovní, jiný svět, který nemůžeme rozeznat našimi smysly.

MŠ VII/5

Při přednáškách a cvičeních jsem měla silné vizuální vjemy viděla jsem zářivou fialovou a zelenou barvu, cítila jsem neuvěřitelně vysoké a krásné vibrace v mozku a tah v lebce směrem vzhůru a přitom se mnou komunikoval archanděl Gabriel.

KN VII/15

Když jsem byl ponořen do vody a vyzvednut, tak to bylo jakoby mnou projel blesk – ale ne bolestivě, ale naopak – nedokážu to přesně popsat slovy. Byla v tom určitá euforie. Bylo to krásné. Byl to opravdu zážitek, který jsem před tím nikdy nezažil.

PS VII/10

Medituji pomocí dechu. v dechu je opravdu obrovská síla, jen s ní neumíme většinou pracovat. Všeobecně lidé špatně dýchají a to je na počátku i mnoha trápení a nemocí. Síla dechu je na počátku i konci života. Dech s vědomím vede energii. Má sílu uzdravovat i ničit. Já se pomocí techniky dýchání spojuji s universem.

BV VII/ 7

Tak třeba před lety jsem jako sociální pracovnice musela narychlo k Městskému soudu za moji kolegyni. Až před soudní síní jsem zjistila, že má ve spise neuvěřitelný nepořádek a že opominula udělat jednu věc, kterou udělat měla. Znamenalo to, že musím navrhnout odročení z tohoto důvodu a tím ji přivodím problémy v práci a naštvu všechny účastníky řízení anebo budu mlčet a vystavím jednu ze stran možnému poškození. Obě špatná řešení. Začala jsem se intenzivně modlit, aby Bůh tuto situaci vzal do svých rukou. Za chvíli přišel předseda senátu a oznámil, že jednání se odročuje, neboť jedni z účastníků řízení se spletli a místo na Městský soud dorazili k soudu obvodnímu...

Subkategorie - chování, reakce a poučení

SZ III/18

„Každý se modlí po svém. Nemodlíme se ale k nějakým sochám nebo obrazům, modlíme se přímo k Bohu. Nemáme žádné naučené modlitby, přejeme si od Boha pomoc v situacích, které nám život připravuje. Když se mi podaří třeba vyřešit nějaký problém, vím, že je to s pomocí Boha. Že Bůh se o to zasloužil.“

Chcete žít v temnotě nebo ve světle? Já, si vybrala světlo. A to světlo je Bůh. Je skutečný. Duchovní směry, o které jsem se zajímala dříve, odmítám.

MŠ III/3

Důležité je pro mě nezapomínat na modlitbu a přibližovat víru i mým blízkým.

KN III/8

„Víra v Jehovu, rodina, práce, tak normálně.“

PS III/1

Je vždycky dobré se čas od času setkat s vnějším učitelem, protože pro nás představuje velmi dobré zrcadlo. Když jsme ze setkání jednoduše šťastní, znamená to, že se dobře rozvíjíme, a když prožíváme všelijaké komplikované stavy, očekávání a pocity, pak se většinou stáváme pyšnými.

BV III/13

Pan farář, o kterém jsem se zmínila, mě často brávil do domova důchodců za starými lidmi. Vyráběla jsem pro ně drobné dárky, abychom jim udělala radost. Byl to také pan farář, který mi poradil, že bych měla studovat po gymnáziu sociálně-právní školu. To, že jsem se stala sociální pracovnící, a že dnes pracuji, jako metodik sociálně-právní ochrany dětí přičítám výhradně Boží vůli, která se v mém životě táhne jako červená nit. Jsem přesvědčená o tom, že Bůh s námi má své záměry a je jen na nás, jestli se necháme vést. Svoji práci vnímám jako poslání, někdy příliš těžké. Pokud mne Bůh bude chtít mít jinde, tak budu jinde.

Zpětná vazba - co víra respondentovi dala, příčinné podmínky ve spojitosti s následkem

SZVII/ 4

Víra mi především dala uzdravení, ochranu, bezpečí. A přestože se zjevně naše životní podmínky (dluhy, existenční potíže) výrazně nevyřešili, neprožívám strach, úzkost.

Jsem schopná prožívat radost, lásku a cítím se být v bezpečí bez ohledu na okolnosti.

MŠ VII/5

hlavně spočívá v pomoci ostatním a vidím to i v tom, že za mnou přichází ostatní lidé pro radu, svěřit se a hledají porozumění a jsem schopná vcítit se do jejich problémů.

KN VII/20

Nehledám dokonalou církev, lepší a progresivnější, lidnatější, bohatší, výkonnější, chytřejší, než jsou Svědkové Jehovovi. Nějaké to temné místo, jak říkávám „máslo na hlavě“, v minulosti, v tradici i v současné praxi mají všichni. A když nějaká církev existuje staletí, je jasné, že to máslo má větší, než moderní, pár desítek let existující náboženství.

PS VII/3

Hluboký vhled – nebo taky správné vidění tak jak věci jsou, mi přináší volnost a osvobození. Na nejvyšší duchovní úrovni hojí dokonce i zrození a smrt a znamená tak konec všech forem utrpení.

BV VII/10

Život bez víry si nedovedu vůbec představit. Živá víra jediné dává, nic nebere.

Život bez Boha by pro mne byl pouští, nedával by mi smysl.

Zhodnocení hypotézy

Náboženským zážitkem rozumíme něco mimořádného, tajemného, skrytého. Takový to zážitek nemusí vždy víru, chápanou jako odpověď, podporovat. Sice může být určitým doprovodem nebo iniciací víry, chápané tak, jak je výše naznačeno, ale může také mít obsahy, které jsou spíše produktem lidského vědomí než projevem Božího zjevení a člověk může být těmito zkušenostmi natolik upoután, že u nich zůstává a k víře se nepřibližuje. Ale také zde byla potvrzena hypotéza č. 4: Náboženské zkušenosti jako zásadní faktor změny životního směru životních hodnot. U oslovených respondentů se náboženská konverze ukazuje jako proces, který zajišťuje posun víry na vrcholné místo hodnotového systému jedince a přiřadí víře absolutní platnost v životě konkrétního člověka. Tím vyvolá změnu jeho celkové orientace, učiní z víry, potažmo z náboženství výsadní prvek určující směr a způsob hodnocení, jednání a chování.

Protože je v této hypotéze řešen vztahem náboženské zkušenosti se změnou životního směru a změnou životních hodnot, bylo nezbytné zabývat se také utvářením a udržováním hodnotového systému. Ukázalo se, že zásadní vliv v tomto procesu má psychický vývoj jedince a proces socializace. Příčinou transformace hodnot mohou být jak kognitivní, emoční a volní procesy, tak vliv skupiny nebo konflikt dominantních hodnot.

4.8. Zhodnocení provedeného výzkumu

Po zhodnocení všech dostupných informací je možné říci, že výchova v rodinách a působení vzdělávacích či výchovných zařízení, nemůže výraznou měrou ovlivnit touhu po poznání něčeho, co postihuje samu podstatu života. Transcendentální tužby a postoje jsou uloženy v každém z nás. U někoho vyplynou na povrch rychle a brzy, někomu to trvá déle, ale jsou i lidé, kteří se tomu brání po celý život.

S jistotou však lze uvést, že jednou ze základních příčin obrácení se k víře jsou prožité sociálně patologické jevy a těžké psychosomatické projevy nemoci. Stávají se výraznou motivační složkou, proč od svého konkrétního jednání či závislosti ustoupit či jak se s nemocí vyrovnat nebo ji léčit. Únik k alkoholu, drogám, promiskuitě apod. v obdobích silného působení stresových faktorů jsou respondenty považovány jen za náhražky, které řeší problém přechodně na krátkou dobu.

Samu podstatu víry jako životní jistoty lze pochopit i z toho, kdy dotazovaní poukazovali na tu skutečnost, že jejich život získal úplného naplnění až poté, co uvěřili. Přitom i v jejich předchozí části života nestrádali a dařilo se jim poměrně dobře.

Kontinuita v příbězích má často podobu poukazování na základy víry, které respondenti získali v dětství od rodičů či prarodičů. Rodiče sice nebyli věřícími křesťany, ale poselství o existenci Boha či křesťanské morálky svým dětem přesto předávali.

Náboženské zkušenosti a následná konverze je respondenty ztvárňována jako výrazný předěl, zlom v životě. Tento zlom má jak podobu vnitřní, pocitovou či postojovou, tak i podobu konkrétních životních změn. Respondenti uvádějí, že zažívají něco, co nikdy dříve nezažili, zejména v rámci svého vztahu s Bohem, Jehovou, Buddhou apod..

V rámci hypotézy č. 2 jsem se zabývala vlivy či důvody, které respondenti ve svých příbězích zmiňují a které do různé míry přispívají k jejich konverzi. Nejčastěji se objevuje vliv Boha, vlastní aktivní hledání, ale za nejvýznamnější vliv je považována náročná životní situace a nemoc. V jednotlivých příbězích je většinou obsaženo několik z těchto vlivů, a to v různých kombinacích a s proměnlivými důrazy. Teorie, které se pokoušejí o vysvětlení náboženské konverze, většinou zdůrazňují pouze jeden dominantní vliv. Vliv blízkých sociálních vztahů používá jako vysvětlení náboženské konverze model sociálního posunu (viz např. Lofland & Stark, 1965; Stark & Finke, 2000).

Skutečně spokojený život ve víře dotváří kruh celého procesu obrácení člověka, který si prošel těžkými životními situacemi jako např. různé formy závislosti, existenční problémy, vážné onemocnění apod. V rámci paradigmatického modelu se tento následek stává příčinnou podmínkou, aby víra byla ještě více upevňována a prožívána. Víru je nutno chápat a přijímat jako silnou oporu v lidském životě, jako životní naplň.

5. ZÁVĚR

Cílem této práce bylo nejen postihnout informace o nových náboženských hnutích a sektách v České republice a odhalení duchovní orientace vybraného vzorku lidí, ale i poukázat na fakt, že náboženství, náboženská hnutí či sektářské praktiky mohou ovlivňovat lidi v krizových životních situacích častokrát jako jediné východisko pro zvládání sociálně patologických jevů a následných psychosomatických potíží.

Z výsledků provedeného výzkumu je zřejmé, že k náboženskému životu dnešní společnosti neodmyslitelně patří snahy nabídnout nové duchovní cesty. I některá současná světová náboženství (včetně křesťanství) vznikla jako nová náboženská hnutí v reakci na tehdejší náboženské poměry. Pokud se s náboženskými inovacemi setkáváme dnes, nejde tedy z hlediska historie o nic mimořádného.

Navíc náboženských hnutí, která přibližně od poloviny 60. let 20. století obohatila duchovní život západní společnosti, je velký počet. Západní individualismus a zároveň dostupnost informací o celém světě způsobily vznik stovek, ba několika tisíců skupin, které inovují nejrůznější náboženské systémy světa a které kombinují jejich prvky v překvapivých variantách. Pro vnějšího pozorovatele je někdy velmi těžké pochopit zásady jedné, natož pak mnoha takových skupin. To všechno vede k určitému pocitu nejistoty a snad i ohrožení, který v náboženské oblasti příslušníci většinové společnosti někdy pociťují. Vzhledem k tomu, že dnešní společnost je zmítána řadou sociálních, zdravotních, politických i bezpečnostních problémů a dala by se říci, že se nacházíme v době morálního úpadku, kdy jsou znehodnocovány základní společenské hodnoty a dochází k mravní devastaci určitých sociálních skupin, nárůstu různých druhů závislostí jak na psychoaktivních látkách, činnostech, osobách atd., nekritickému přijímání názorů s rasistickým či nacionálním podtextem apod. nabízí se otázka: „Jak z této situace ven?“, odpověď, „Pomocí víry“. Nelze ji však paušalizovat, jde o jednu z možných cest, nebo část cesty jiné. Rovněž v boji proti následkům sociálně patologických jevům a psychosomatickým projevům nemoci nelze víru považovat za druh terapie, ale v průběhu terapie ji lze využít pro podporu argumentů a nabídnout ji jako možnou alternativu zvládání těchto problémů.

Nová duchovní cesta, cesta víry tak zpravidla poskytuje ucelený obraz světa a jistoty, které z tohoto obrazu vyplývá. Lákavá je tedy pro ty, kdo na určitém stupni

osobnostního vývoje nebo v určité životní situaci takový obraz potřebují. Bývají to lidé, jejichž obraz světa byl nějakou životní krizí rozbit. Idea a jistota, která z ní vyplývá, může integrovat tu osobnost, pro niž by momentálně bylo velmi těžké žít s nejistotami, otázkami, tajemstvím, pochybnostmi a se vším, co jejich svět znepokojivě otevírá a znejasňuje.

6. SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Seznam použitých českých zdrojů

BARRET.D.V.*Sekty, kultury, alternativní náboženství*. Ekon,Praha, 1998. ISBN 80-240-0066-0

ELIADE. M. *Posvátné a profánní*. Praha: Oikoymenh ,1994. ISBN 80-7298-175-7

ENROTH. R. a kol. *Průvodce sektami a novými náboženstvími*. Praha: Návrat Domů, 1994. ISBN 80-85495-29-5

FERENČÍK. J. *Úvod do metodologie psychologického výzkumu*. Portál. Praha 2000. ISBN 80- 7178- 367- 6

FILIPI. P. *Křesťanstvo*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 1998. ISBN 8085959356

FOULLIOUX, D. a kolektiv. *Slovník biblické kultury*. Praha: EWA EDITION, 1997. ISBN 80-900175-7-6

FRANKIELOVÁ. S. *Křesťanství*. Praha: PROSTOR. 1996. ISBN 80-85190-94-X

HENDL. J. *Kvalitativní výzkum*. Praha: Portál, 2008. ISBN 80-262-0219-6

HORA. L. *Problematika tzv. alternativní religiozity*. Praha: Karolínium. 1992. ISBN 80-7184-106-4

KUBALÍK. J. *Křesťanské církve v naší zemi*. Praha: Mistrál. 1991. ISBN 80-7184- 106-4

KUBIŠTOVÁ – ŠKOCHOVÁ. V. *Zrcadlo okultismu aneb využití tajných věd*, Brno: Schneider, 1999. ISBN 80-857967-24

MAŇÁK. J. a kol. *Kapitoly z metodologie pedagogiky*. Brno: Masarykova universita. 1996. ISBN 80-210-1031-2

- MURPHY. J. *Moc podvědomí*. Knižní klub. Praha 1993. ISBN 80-85634-08-2
- NOVOTNÝ. T. *Přicházejí*. Praha: Oliva, křesťanské nakladatelství. 1994. ISBN 80-210-1031-2
- PADEN. W. E. *Bádání o posvátnu. Náboženství ve spektru interpretací*. Vyd. 1. Brno: Masarykova univerzita, 2002. ISBN 80-210-2977-3
- PARTRIDGE. CH. a kol. *Lexikon světových náboženství*, Praha: Slovart s.r.o., 2006. ISBN 80-7209-796-2
- POKORNÝ. V., TELCOVÁ. J., TOMKO. A. *Prevence sociálně patologických jevů: Manuál praxe*. Brno : Ústav psychologického poradenství a diagnostiky r.s., 2003. ISBN 80-86568-04-0
- SADEK. V. *Židé-dějiny a kultura*. Praha: Židovské Museum, 1997. ISBN 80-856081-70
- ŠTAMPACH. O. I. *Malý přehled náboženství*. Brno: Státní pedagogické nakladatelství. 1992, ISBN 80-04-26123-X
- ŠTAMPACH. O. I. *Na nových stezkách ducha*. Praha: Vyšehrad, 2010. ISBN 978-80-7429-0602
- ŠTAMPACH. O. I. *Přehled religionistiky*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-384-0
- VANDEMAN. G. E. *Co se mi líbí na..., Advent*. Praha: Orion 1993. ISBN 80-7172-004-6
- VOJTÍŠEK. Z. *Encyklopedie náboženských směrů v České republice*. 1. vydání. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-798-1
- VOJTÍŠEK. Z. *Netradiční náboženství i nás*, Praha: DINGIR, 1998. ISBN 80-902528-0-X
- WALDENFELS. H. *Světová náboženství*, Praha: Zvon, 1992. ISBN 80-7113-062-1

Seznam použitých zahraničních zdrojů

LOFLAND. J. – STARK. R. *"Becoming a World-Saver,"* American Sociological Review (1965)

WATCH TOWER BIBLE and Tract Society of Pennsylvania, inc., Rozmluvy z Písem. 1993.

WALLIS. R. *The Elementary Forms of the New Religious Life*, London: Routledge & Kegan Paul 1984. ISBN 0710098901

Seznam použitých internetových zdrojů

dingir.cz/3/2000/[online]. 6. 2. 2013 [cit. 2013-02-06]. Dostupné z: <http://www.dingir.cz>

dingir.cz/3/2006/[online]. 6. 2. 2013 [cit. 2013-02-06]. Dostupné z: <http://www.dingir.cz>

Petice oddaných českého ISKCONU, jejich svědectví a návrhy, říjen 2000 [online]. 16. 3. 2013 [cit. 2013-03-16]. Dostupné z: <http://www.krsna.wz.cz>

www.casd.cz/[online]. 18. 3. 2013 [cit. 2013-03-18]. Dostupné z: <http://www.casd.cz>

www.víry a vyznání.cz/ [online]. 26. 2. 2013 [cit. 2013-02-26]. Dostupné z: <http://www.víry a vyznání>

www.cirkev-jezise-krista.cz/[online]. 1. 4. 2013 [cit. 2013-04-01]. Dostupné z: <http://www.cirkev-jezise-krista.cz>

Stručný úvod do problematiky nových náboženských hnutí/[online]. 6. 4. 2013 [cit. 2012-03-18]. Dostupné z: <http://www.david-zbiral.cz>

Seznam ostatních zdrojů

LEFFEROVÁ Š. *"Sekty a nová náboženská hnutí v ČR"* Bakalářská práce. Brno: Pedagogická fakulta, MU. 2010 [online]. 15. 1. 2013 [cit. 2013-01-15]. Dostupné z: <http://is.muni.cz/>

LUŽNÝ. D. *Neošamanismus – postmoderní techniky extáze. K problematice náboženství v dnešní době*. Religio 3/2. Brno. 1995. ISSN 1210-3640

NOVÝ. J. “*Církev, náboženství a sekty v České republice*”. Magisterská diplomová práce. Brno: Pedagogická fakulta MU. 2007 /[online]. 22. 12. 2012 [cit. 2012-12 -22]. Dostupné z: <http://is.muni.cz/>

VIDO. R. “*Co je to náboženství? K definici náboženství v sociologii*”. Magisterská diplomová práce. Brno: Fakulta sociálních studií MU.2002. Dostupné z <http://is.muni.cz/>

Zákon č. 308/91 Sb.: *O svobodě náboženské víry, postavení církvi a náboženských společností*, § 5 odstavec 1.

7. SEZNAM OBRÁZKŮ, GRAFŮ a TABULEK

Seznam tabulek

Tabulka 1: použitý paradigmatický model.....	58
--	----

8. SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A – Přehled registrovaných církví v ČR.....I

PŘÍLOHY

Příloha A – Přehled registrovaných církví v ČR

Apoštolská církev v České republice

Patří mezi evangelikální církve, vychází z tradice protestantského letničního hnutí, které na území dnešní ČR působí od roku 1910. Za nacismu byla jejich činnost zakázána a po roce 1948 byly spolky zrušeny, členové se však pro rozpory ve věrouce nemohli zařadit do jiných církví. Církev byla opětovně založena v roce 1977, ale registrována až počátkem roku 1989. Apoštolská církev přijímá Písmo svaté jako jedinou věroučnou základnu. Slovem Božím se rozumí 66 knih bez Apokryfů, přičemž se velký důraz klade na působení ducha svatého, které se projevuje dary.

Bratská jednota baptistů

Domácí větev světového svazu baptistů - Baptist World Alliance. Církev u nás vznikla roku 1919 pod názvem Bratská jednota Chelčického a od roku 1949 působí s dnešním názvem. Vychází ze zásady Jednoty bratrské, učení Petra Chelčického a tradice baptismu. Velký důraz je kladen na bibli, zvláště pak na nový zákon a na křest ponořením, který se koná až v dospělosti jedince. Hájí zásadu všeobecného kněžství, nemá tedy duchovenstvo.

Církev adventistů sedmého dne

Navazuje na vzor apoštolské církve, vychází tedy z protestantské tradice adventismu. Zakladatelem moderního adventismu je americký farmář William Miller, dnes mají hlavní význam jedině adventisté sedmého dne. Na území České republiky tato církev proniká na konci minulého století kolem roku 1890 a prvním misionářem byl Antonín Šimon. Od roku 1949 je tato církev uznána státem, když v období let 1952-56 byla její činnost přerušena. Klade velký důraz na studium biblických proroctví, očekávání

druhého příchodu Krista (advent) a svěcení soboty. Členové přísně dodržují některá omezení, např. nepijí alkohol a nekouří. Adventisté sedmého dne se vyznačují nejpilnější a nejhorlivější aktivitou.

Církev bratrská

Jedná se o reformační církev, která vznikla v druhé polovině minulého století a její počátky tedy spadají do období let 1870-1880. Původní název byl Svobodná církev reformovaná, která vznikla v Praze v roce 1880 a tento název nesla až do r. 1919, kdy přijala název Jednota bratrská a až od r. 1967 nese dnešní název. Velký důraz je kladen na autoritu Písma svatého a její výklad. Hlavní poslání církve vidí v obrácení posluchačů k duchovnímu narození a růstu v učedníky a svědky Kristovy. Velká pozornost se věnuje výchově dětí a mládeže.

Církev československá husitská

Tato církev vznikla o vánocích 1919, kdy byla v řadě kostelů sloužena mše česky. Ustanovena pak byla 8. ledna 1920 v Praze, kdy došlo k oddělení radikálního křídla moderního reformního hnutí od římskokatolické církve. Církev Československá husitská stojí na principech presbyterních (účast laiků na správě církve). Do roku 1971 tato církev působila pod názvem Církev československá, aby zdůraznila svůj národní charakter, jako protipól římskému centralismu. Jedná se o církev reformační a liturgickou, nejvyšší normou je duch Kristův a svou zvěst zakládá na Písmu svatém.

Církev řeckokatolická

Církev vychází ze snah sjednocení východního (pravoslavného) a západního (katolického) křesťanství. Na území bývalého Československa vznikla v oblasti východního Slovenska a Zakarpatské Rusi v roce 1649. Církev uznává římského papeže a její věrouka je shodná s věroukou římskokatolické církve ale vedle toho si zachovává vlastní organizaci a liturgii.

Církev římskokatolická

Tedy pravá církev Ježíše Krista, jedná se o nejpočetnější a nejvlivnější náboženskou společnost v České republice s bohatou historií. Základem této věrouky je Písmo svaté v celé své šíři. Hlavou církve je papež, který má sídlo ve Vatikánu. Organizační struktura zahrnuje farnosti, biskupství a arcibiskupství. V ČR je rozdělena na českou a moravskou církevní provincii.

Českobratrská církev evangelická

Jedná se o církev, která vychází z Jednoty bratrské, u které lze však říci, že má nepřetržitou kontinuitu od roku 1781, kdy byl vydán Toleranční patent. Tato protestantská církev vzniká v roce 1918. Za pravidlo své víry a života uznává evangelium Ježíše Krista dosvědčovaného v Písmu Starého i Nového zákona. Uznává však pouze dvě svátosti - křest a večeři Páně. Základem organizační struktury je farní sbor, kde jej jádro života věřících.

Evangelická církev augsburského vyznání v České republice

Tato protestantská církev vznikla v letech 1919-22 a nesla název Slovenská evanjelická cirkev augsburskeho vyznania. Po vzniku České republiky došlo k osamostatnění části církve působící v českých zemích.

Evangelická církev metodistická v České republice

Prohlašuje se za pokračovatele staré Jednoty bratrské, jsou to metodisté, kteří se hlásí k odkazu světové reformace. Metodistické hnutí vzniklo v 18. století v Anglii a za jeho zakladatele lze považovat anglikánského farmáře a učitele na oxfordské univerzitě Johna Wesleye. K nám importováno v roce 1920. Věřouka se shoduje se všeobecnou věroukou protestantskou.

Federace židovských obcí v České republice

Židovská věrouka a tedy i židovská obec má na území ČR dlouhou a bohatou historii a existuje zde devět židovských obcí Pražská, Plzeňská, Karlovy Vary, Ústí nad Labem, Teplická, Liberecká, Ostravská, Olomoucká a Brněnská, ty jsou pak spojeny do federace. Historie sahá až do 10. století, kdy Židé sídlili pod Pražským hradem v místech dnešní Malé Strany. Po staletí žili pražští Židé v uzavřeném ghetu a svého času bylo největší v Evropě. Učení vychází z Bible zejména ze Starého zákona a Talmudu. Hlavním místem judaistického kultu jsou synagogy a představitelem rabín.

Jednota bratrská

Rovněž pokračovatelé staré Jednoty a počátky této církve lze tedy hledat v 15. století, kdy mezi nejvýznamnější představitele lze řadit Jana Blahoslava a J. A. Komenského. Odmítá jakýkoliv konfesionalismus a staví se na půdu staroprotestantské zbožnosti. Tato církev se zrodila z velkého náboženského obrození v Čechách pod vlivem Petra Chelčického. Protireformace po Bílé Hoře znemožnila její existenci a exulanti zakládají osady v cizině. Tímto způsobem církev přežívala celé jedno století. Velký důraz církev klade na individuální zbožnost a její dopady v praktickém životě. Jednota bratrská obohatila křesťanství několika zvyky (adventní hvězdy, hody lásky).

Křesťanské sbory

Zakladatelem je Jan Nelson Darby, londýnský advokát, později duchovní anglikánské církve. Svým charakterem jde o volné sdružení samostatných sborů, které vycházejí z protestantství a z ideálů nadcírkevní společnosti bez kostelů, obřadů a ordinovaných duchovních. Neuznávají jinou autoritu než Slovo Boží v Písmu Svatém. Od roku 1951 působí u nás se státním souhlasem.

Lutherská evangelická církev ausburského vyznání

Církev vzniklá v důsledku rozporů Slezské evangelické církve ausburského vyznání. Konstituovala se v roce 1993 a státem byla registrována v roce 1995. Věřoučně se od Slezské církve evangelické neliší.

Náboženská společnost unitářů

Otevřená náboženská společnost vychází z protestantismu, avšak bohatě čerpá z jiných náboženských tradic (především hinduistických a budhistických.) Vyznačuje se touhou po utvoření univerzálního náboženství s výrazným etnickým akcentem. V českých zemích působí unitáři od roku 1918, registrování byli v roce 1930.

Novoapoštolská církev

Jde o modlitební shromáždění očekávající příchod páně, založené Edvardem Irwingem. Jako kazatel hlásal blízký příchod Krista, a vypočítal rok 1864 jako rok konce světa. Tato protestantská církev tedy vychází z anglického hnutí. Velký důraz byl z počátku kladen na snahu o probuzení darů Ducha svatého, projevujících se tzv. mluvením jazyky, uzdravováním ap. V českých zemích působí církev od počátku tohoto století, v roce 1947 byla zakázána a v roce 1956 znovu obnovena.

Pravoslavná církev v Českých zemích

Duchovním otcem této církve byl ctižádostivý patriarcha cařihradský Fotius, který se zasloužil o rozkol východní církve. Tento proces dovršil nástupce sv. Petra patriarcha Michal Cerularius. Odlišnost od věrouky katolické - popírání očištění, odpustků, křest ponořováním, nepřipouštění dogma o neposkvrněném početí Rodičky Boží ap. U nás byly učiněny první pokusy o založení církve v minulém století s jasným cílem posílit slovanskou orientaci v českých zemích. V roce 1904 v Praze byla založena

Pravoslavná beseda, po vzniku Československa vzniká českomoravská eparchie, (církvní správní oblast). Za okupace církev zakázána, její činnost obnovena pr roce 1945. V roce 1951 byla vyhlášena samostatná pravoslavná církev v Československu.

Slezská církev evangelická ausburského vyznání

Tato protestantská církev vycházející z tradic luterství vznikla po první světové válce a má silně regionální charakter. Až od roku 1948 je samostatná se sídlem v Českém Těšíně, do té doby byla řízená z Polska.

Starokatolická církev v České republice

Je mladší sestrou pravoslavné církve. Původně chtěla setrvat na stanovisku blízkém katolické církvi, krom usnesení 1. koncilu vatikánského, leč tíhou doby se přichýlilo v mnohém k protestantismu. Počátky církve jsou tedy spojeny s nesouhlasem dogmatu o neomylnosti papeže. Odstranila půst, celibát, poutě, průvody, procesí ap. Mezinárodní ústředí je v Holandsku v Utrechtu¹⁰²

---

¹⁰² NOVÝ. J. "Církev, náboženství a sekty v České republice". Magisterská diplomová práce. Brno: Pedagogická fakulta MU. 2007

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Veronika Pěkná

Obor: EHS

Forma studia: kombinovaná

Název práce: Nová náboženská hnutí, sekty

Rok: 2013

Počet stran textu bez příloh: 82

Celkový počet stran příloh: 6

Počet titulů české literatury a pramenů: 25

Počet titulů zahraniční literatury a pramenů: 3

Počet internetových zdrojů: 7

Počet ostatních zdrojů: 5

Vedoucí práce: Doc. PhDr. Jakub Rákosník, Ph.D.